

ע"פ 1647/17 - פלוני נגד מדינת ישראל, מתלוננות ששמן מופיע באישומים 1-7

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים
ע"פ 1647/17

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערער:

פלוני

נגד

המשיבים:

1. מדינת ישראל
2. מתלוננות ששמן מופיע באישומים 1-7

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים
בתיק פח 004412-05-14 שניתן ביום 15.01.2017
על ידי כבוד השופטים ר' כרמל, כ' מוסק וש' רנר

תאריך הישיבה:

ז' בכסלו התשע"ט (15.11.2018)

בשם המערער:

עו"ד מיכאל עירוני ועו"ד תומר רזווילי
עו"ד לינור בן אוליאל

בשם המשיבה:

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. המערער הורשע בביצוע עבירות מין רבות וחמורות במספר קטינות, במשך תקופה ארוכה. חמש מהנפגעות הן אחייניותיו של המערער, אחת היא נכדה של אחיו, ואחת היתה חברה של בתו. הקטינות היו בנות 9 עד 17 בזמן ביצוע העבירות. אחת מהן נאנסה על-ידי המערער פעמים רבות, ואחרת נאנסה שלוש פעמים. גם הן וגם המתלוננות האחרות נפלו קרבן למערער, שביצע בהן מעשים מגונים באופן קבוע, ובין היתר נהג להתחכך בגופן עד שהגיע לפורקן מיני. בנוסף יוחסה לו עבירה של מעשה סדום וניסיון למעשה סדום. כתב האישום הוגש לבית המשפט המחוזי בירושלים, והמערער הכחיש את האישומים נגדו. הליך הוכחות ממושך הסתיים בהכרעת דין מיום 13.9.2016, במסגרתה הורשע

המערער בעבירות שיחסו לו. גזר הדין ניתן ביום 15.1.2017 ובמסגרתו הושתו על המערער 27 שנות מאסר בפועל (תפ"ח 4412-05-14). הערעור שבפנינו נסוב על הכרעת הדין ועל גזר הדין.

הערה: הכרעת הדין לא פורסמה כדי לא לחשוף את זהותן של המתלוננות, וכל השמות שלהלן הם בדויים. מאותה סיבה ננסה להמעיט בתיאורים גרפיים וכן בפרטים שעשויים להוביל לזיהוי המעורבים באופן ישיר או עקיף. לנוחות הקורא יצורף כאן תרשים של "העץ המשפחתי", ולעיני הצדדים בלבד יצורף לפסק הדין מקרא "המתרגם" את השמות הבדויים לשמות האמיתיים של הדמויות בפרשה.

חשיפת הפרשה ופתיחת החקירה

2. לטובת הסדר הכרונולוגי, נתאר כבר כעת את האופן שבו נחשפה הפרשה, תחילה מנקודת מבטה של החוקרת שהובילה את צוות החקירה המשטרתי, ולאחר מכן מנקודת המבט של המתלוננות.

חקירת המשטרה נפתחה בנסיבות שנתרו חסויות, מכוח תעודת חיסיון בחתימת השר לביטחון פנים. ביום 3.4.2014 החוקרת התקשרה לאורנה והזמינה אותה לחקירה, ואורנה סיפרה בחקירתה כי המערער ביצע בה מעשים מגונים כשהיתה בערך בת תשע. בסמוך לאחר מכן, המערער נעצר. במקביל, פורסמה בתקשורת ידיעה שאיפשרה לחלק מהנפגעות להבין שהמערער חשוד בעבירות מין, אך לדברי החוקרת, הפרסום בתקשורת לא היה קשור להליך הנוכחי אלא למעצרו של המערער בשל חשד אחר.

ביום 7.4.2014 החוקרת התקשרה לדליה, הגיעה למקום עבודתה והודיעה לה על מעצרו של המערער. דליה סיפרה לחוקרת שהמערער ביצע עבירות מין בה ובשתי אחיותיה, ובהמשך הגיעה לתחנת המשטרה והגישה תלונה [האחות השלישית של דליה והודיה מעולם לא התלוננה]. דליה עדכנה את אחותה הודיה שהיא מגישה תלונה, והודיה ומיטל (בת דודתן) הגיעו גם הן לתחנה והגישו תלונות. החוקרת ניסתה ליצור קשר עם נאווה, אך נאווה סירבה לשוחח איתה. ביום 8.4.2014 אחת המתלוננות הצליחה לגרום לנאווה להגיע לתחנת המשטרה כדי למסור את גרסתה. יום קודם לכן, החוקרת התקשרה לדורית, שסיפרה לה בטלפון על מעשיו של המערער כלפיה, וביום 13.4.2014 דורית הגיעה לתחנה למסור הודעה. החוקרת התקשרה מספר פעמים לרחל, שאמרה כי אכן נפגעה מהמערער בילדותה אך סירבה לשתף פעולה עם החקירה. לדברי החוקרת, רחל "פשוט לא רצתה להגיע לאיזשהו הליך משפטי, זה שיגע אותה, היא לא רצתה שאף אחד ידע" (עמ' 1102 לפרוטוקול). לקראת סיום החקירה, ביום 4.5.2014, הגיעו החוקרים לביתה של רחל וגבו ממנה הודעה.

3. כעת נתאר את פתיחת החקירה מנקודת המבט של המתלוננות. בשנת 2011 דליה סיפרה לבן-זוגה, כי כשהיתה ילדה עברה התעללות מינית מצד דוד שלה. בן הזוג עודד אותה "לעשות עם זה משהו" אך רק בשנת 2013 דליה פנתה לעורך-דין. עורך-הדין הפנה אותה לעורך-דין נוסף שעוסק בתחום הפלילי והסביר לה את האפשרויות לפתוח הליך פלילי או אזרחי. דליה חשפה את המעשים גם בפני אחיו של המערער, שניסה לשכנע אותה להסכים להליך גישור, והיו גם שיחות ישירות בין דליה למערער עצמו, שביקש לעכב את הגישור. בשלב זה, בזמן שירותה הצבאי של דליה, החוקרת המשטרית פנתה אליה, כמתואר לעיל, והודיעה לה על מעצרו של המערער. לאחר היועצות בהודיה, דליה החליטה למסור במשטרה את גרסתה במלואה.

הודיה העידה כי במשך השנים היא לא התלוננה על מעשיו של המערער כי חששה שלא יאמינו לה וחשבה שהיא היחידה שנפגעה ממנו. אחרי שדליה פנתה לעורך דין וחשפה בפניו את הפגיעה שחוותה, היא סיפרה זאת גם להודיה. לאחר מספר חודשים דליה נחקרה במשטרה, כמתואר לעיל, ואז גם הודיה הגיעה, הגישה תלונה ודיווחה כי המערער פגע גם במיטל.

מיטל העידה כי היא נפגעה מינית מהמערער בילדותה. בערך בסוף אוקטובר 2013, היא חשפה את הדברים בפני רב שאיתו התייעצה, ובעקבות זאת עלתה בדעתה האפשרות כי גם דורית אחותה נפגעה מהמערער. ימים ספורים לאחר מכן, בשיחה עם אמה ודורית, חשפה בפניהן מיטל שהיא חוותה פגיעה מידי המערער. כשבוע לאחר מכן היא שמעה מדורית על הדיווח בתקשורת והן קישרו אותו למערער. מיטל סיפרה כי בהמשך זומנה בטלפון לחקירה משטרתית. היא לא הבינה את ההקשר של החקירה, ואז הודיה התקשרה ואמרה לה "אל תיבהלי, העניין עם [המערער] התפוצץ".

דורית סיפרה כי חלקה בפרשה נחשף במקרה, במהלך שיחה עם אמה ואחותה מיטל. מיטל סיפרה שדליה, בת-דודתן, "רוצה לתבוע מישהו מהמשפחה על הטרדה מינית". דורית הציעה "לנחש" מיהו בן משפחה שהטריד, ולתדהמת המשתתפות בשיחה היא נקבה בשמו של המערער. לדבריה, "אמא שלי בשולחן הייתה גם ופשוט יצא ממני. אמרתי גם אני. גם אותי הוא אנס. וזה פעם ראשונה שפשוט אמרתי את זה. היה שוק כמובן [...] זה פשוט יצא. זה כאילו חיכה שמישהו, כאילו זה, פשוט חיכיתי שמישהו ישאל ולא חשבתי שאי פעם אני אגיד דבר כזה". בסמוך לאחר מכן דורית סיפרה לגיסתה על הפגיעה שחוותה, אך התחננה בפניה שלא לספר זאת. רק כשנדע לדורית כי בנות משפחה נוספות נפגעו מהמערער, היא החליטה להעיד נגד המערער. במילותיה: "שמענו על עוד בת ועוד בת ועוד בת. ואז לצערי הרב והכבד, וזו הסיבה שאני פה, פחות בשביל עצמי, התברר שגם בת אחי, 25 שנה אחריי, היא גם נאנסה. כמעט באותו גיל שלי" (עמ' 884-886 לפרוטוקול). גם בשלב זה, דורית לא פנתה למשטרה אלא החוקרת התקשרה אליה.

אמה של נאווה סיפרה לה כי פורסמה בחדשות ידיעה על עבריו מין וכי היא משוכנעת שמדובר במערער. נאווה השיבה שגם היא נפגעה מהמערער, ואמרה: "זהו שגם אני [...] את לא זוכרת שסיפרתי לך, גם בי הוא נגע וגם בי הוא התעלל מינית, והיא התחילה לבכות וגם אני התחלתי לבכות [...] אני הלכתי לבית, סיפרתי בדרך גם לבן זוג שלי. אני עוד לא סיפרתי על אונס, אני לא ידעתי שנאנסתי. גם בגיל כזה גדול שאני ידעתי מה זה אני לא ידעתי שנאנסתי, לא קראתי לזה אונס, אני רק אמרתי שהוא ביצע לי מעשים לא ראויים" (עמ' 383 לפרוטוקול). גם נאווה לא פנתה למשטרה, אך לאחר שהמערער נעצר הסכימה להיפגש עם החוקרת, ובמהלך החקירה הבינה שחוותה גם אונס.

אורנה היא הנפגעת היחידה שאיננה בת משפחתו של המערער. כאמור, ביום 3.4.2014 החוקרת התקשרה אליה והזמינה אותה לחקירה. החוקרת שאלה אותה אם היא עברה הטרדה מינית, ואורנה פרצה בבכי וסיפרה על מעשיו של המערער כלפיה (נ/43).

רחל סיפרה כי שמעה על מעצרו של המערער מאמה: "היא באה אליו הביתה, אמרה לי יש איזה פרשה שהתפוצצה לאחרונה. אמרתי לה מה הפרשה? היא אמרה לי דוד שלך [המערער] עצור. אמרתי לה מה? דוד שלי [המערער] עצור? אמרה לי כן, הוא פגע בכמה בנות משפחה שלך, אחיות שלך ביניהן. אני רוצה לדעת אם גם את. ישר התשובה שלי הייתה לא" (עמ' 1058 לפרוטוקול). יצוין כי אמה של רחל מסרה גרסה שונה מעט: "הלכתי למחרת ל[רחל] לשאול אותה אם זה גם נכון, אם היא אחת מאלה שגם היא בסיפור הזה, אז היא אמרה לא בדיוק אמא לא

בדיוק, ככה וככה היה חיכוכים הושיט ידיים פה ושם לא היה". רחל אמרה לחוקרת בטלפון שהיא נפגעה מהמערער אך סירבה להגיע לתחנת המשטרה. השוטרים הגיעו לביתה והיא סיפרה להם שהמערער פגע בה מינית.

כתב האישום

4. כתב האישום נגד המערער מחזיק שבעה אישומים, שכל אחד מהם מפרט עבירות מין ביחס לקטינה אחרת, והמעשים כולם מתפרשים על פני תקופה של כעשרים שנים. באישום הראשון, מיוחסות למערער עשרות עבירות של אינוס ומעשים מגונים וכן שני מעשי סדום באחיניתו דורית. המערער ביצע את המעשים באופן תדיר במשך שנה עד שנתיים, מאז שדורית היתה כבת 12. באישום השני מיוחסות למערער עשרות עבירות של מעשים מגונים בהודיה, באחיניתו, במשך כארבע שנים מאז שמלאו לה 10 שנים. האישום השלישי מייחס למערער עבירות רבות של מעשים מגונים שביצע במיטל, אחיניתו, מאז שהיתה בת תשע. האישום הרביעי מפרט מעשים מגונים שביצע המערער בגופה של דליה, אחינית נוספת, מאז שהיתה בת 11. האישום החמישי מתייחס לעבירות שביצע המערער כלפי נאווה, קרובת משפחה נוספת, מאז שהיתה בת 10. באישום זה מיוחסות למערער שלוש עבירות אינוס, ניסיון למעשה סדום, ועבירות רבות של מעשים מגונים בקטינה בת משפחה. באישום השישי מיוחסות למערער עבירות רבות של מעשים מגונים באורנה, קטינה שטרם מלאו לה 16 שנה. על פי האישום השביעי, המערער ביצע עשרות מעשים מגונים ברחל, אחינית נוספת, מאז שהייתה בת 12.

דברי המערער בחקירות במשטרה

5. המערער נחקר במשטרה חמש פעמים. בהודעתו הראשונה, מיום 6.4.2014, הכחיש את המיוחס לו, וטען כי דליה ניסתה לסחוט אותו בשל סכסוך כלכלי-משפחתי על ירושת אביו המנוח (ת/1). במהלך החקירה הראשונה יצא המערער מחדר החקירות ל"הפסקת סיגריה" במהלכה הודה בפני קצין משטרה שהיה לו מגע מיני עם דליה, נאווה ואורנה (נ/45). בהודעתו השניה, הודה המערער כי במקרים בודדים התחכך בדליה, בנאווה ובאורנה, ובחלק מהמקרים הגיע לסיפוק מיני. המערער הוסיף: "אני מצטער על זה [...] מעידות רגעיות [...] הרגשתי שזה לא בסדר מה שאני עושה". עם זאת, המערער לא נמנע מלהאשים גם את קורבנותיו ואמר שהחיכוכים היו "הדדיים", "ביוזמתה" ו"הטעות היתה גם מהצד השני" (ת/2). בסיום החקירה, בדרך לבית המעצר, המערער אמר לחוקר שהודאתו לגבי אורנה נמסרה מתוך מתח ולחץ, משום שחשש כי המשטרה תחקור את חברותיה של בתו (נ/50). בהודעתו השלישית במשטרה, המערער חזר בו מהודאתו לגבי אורנה בטענה כי דבריו לגביה נאמרו מתוך "לחץ נפשי קשה ביותר". עם זאת, המערער עדיין הודה ב"שתיים או שלוש טעויות שעשיתי עם [דליה] ו[נאווה]" (ת/3 עמ' 49). בהודעה הרביעית במשטרה, המערער הכחיש את כל ההאשמות נגדו. כאשר נשאל על הודאותיו, השיב באופן מעורפל ("זה רשום לכם איפה שהודיתי לזה בחקירות הקודמות, אני לא יכול לחזור על משהו שאני לא מרגיש טוב איתו" (ת/4, שורות 52-53)). בהודעתו החמישית של המערער, הוא השיב שאינו חוזר בו מהודאתו במעשים בהם הודה, אך טען כי המתלוננות רקמו נגדו קנוניה במטרה לסחוט אותו. במהלך חקירה זו נערכו גם עימותים בין המערער לבין המתלוננות נאווה ודליה, שהטיחו בו את האשמות חריפות (ת/5).

ההליך בבית המשפט המחוזי

6. נוכח כפירתו של המערער בעובדות כתב האישום, התנהל הליך הוכחות שבמסגרתו העידו שבע המתלוננות,

עמוד 4

קרובי משפחה נוספים, עדים שנחשפו לטענות נגד המערער במרוצת השנים, ושוטרים שנטלו חלק בחקירת הפרשה. מטעם ההגנה העידו המערער, שהכחיש מגע מיני כלשהו עם כל אחת מהמתלוננות, וכן שניים מחבריו לעבודה ובני משפחתו הגרעינית.

בית המשפט שמע את העדויות והחליט להרשיע את המערער בעבירות שיוחסו לו. את עיקר הכרעת הדין ניתן לתמצת באמצעות הציטוטים הבאים:

"לאחר ששמענו את המתלוננות ויתר עדי המאשימה ולאחר ששמענו את עדות הנאשם ויתר עדי ההגנה, הרף נוטה לחובת הנאשם באופן חד וברור וללא ספקות [...]"

המתלוננות העידו על מעשים שנעשו בגופן תוך מתן פרטים מספיקים ומקיפים שאינם מעוררים ספקות. באשר למתלוננות, ניתן היה, בשעת עדותן, להתרשם מהקושי הרב ומהמצוקה האמתית בה היו נתונות בעומדן להעיד על מעשים מיניים חריפים שבוצעו בגופן [...]"

את המתלוננות אפיין, נוכח הרקע המשפחתי, הקושי לשבור ולהפר את קשר השתיקה שאפף את המשפחה במשך השנים. עדויות המתלוננות תומכות זו את זו ומחזקות האחת את השנייה. [...] יש לזכור כי לצד עדותן של המתלוננות קיימות עדויות נוספות [...] אשר ניתן היה ללמוד מהן על הקשיים והטראומה אותן חוו המתלוננות בהתבגרותן עקב ולאור המעשים [...]"

אכן, המתלוננות לא זכרו כל פרט, או את סדר האירועים או מספרם. אין בכך לפגום בעדותן: מדובר במעשים טראומטיים שנעשו בגופן, חלקם באלימות, מצד דוד אהוב שאמור היה לשמור עליהן [...]. רק טבעי הוא כי בחלוף שנים נחשף לאי דיוקים, לקשיי זיכרון ולהעדר יכולת לייצר פאזל מושלם על כל פינותיו.

[...] עדויות המתלוננות פרשו וציירו תמונה לפיה הנאשם פגע בהן מינית, כל אחת על פי עדותה, בתקופה של כשני עשורים (כל אחת לפי תורה), תמונה שצוירה לפנינו בכאב רב, בעצב, בבכי, בצער ובכנות. בעדותן לא היה ניצוץ של רצון להרע, לפגוע, לתאר אירועים שלא התרחשו. כולן, ללא יוצאת מהכלל, היו מוותרות על המעמד ועל עדותן לו ואף האירועים לא היו מתרחשים. [...] מנגד, [המערער] הודה במעשים מסוימים [...] בחקירותיו במשטרה, וקשה היה למצוא לעדותו בסיס מהימנות, ולו רעוע.

[...] עדויות המתלוננות שפירוט להן בא לעיל, מקובלות במלואן, על כל פרטיהן, המועדים שתוארו על ידן, והמעשים שנעשו על ידי הנאשם מתוך דחפים מיניים ולסיפוקו העצמי."

7. במסגרת גזר הדין, נקבע מתחם ענישה נפרד לכל אישום, והודגשה הפגיעה החמורה במתלוננות, אשר ראו במערער דמות נערצת שזכתה להערכה רבה מצד המשפחה. צוין כי המערער ביצע את העבירות ברצף במשך תקופה ארוכה (1988-2009), תוך ניצול כוחו ומעמדו, לאחר תכנון מוקדם, תוך התעלמות מבכיין וצערן של המתלוננות, ואף לא בחל בהפעלת כוח פיזי. בית המשפט קבע כי בשל אופי העבירות וחומרתן, נסיבותיו האישיות של המערער אינן

מצדיקות הקלה בעונשו, ולפיכך נגזרו עליו 27 שנות מאסר בפועל; שנה מאסר על-תנאי; ופיצוי לכל אחת מהמתלוננות בסכומים בין 90,000-250,000 ₪.

הערעור

8. בא-כוחו של המערער הגיש נימוקי ערעור מפורטים ביותר, הכוללים כמעט 500 סעיפים. הטענות המרכזיות הוצגו גם במסגרת עיקרי הטיעון, וניתן לומר כי רוב רובן של הטענות נוגע למהימנות עדויותיהן של המתלוננות. אחת הטענות המרכזיות היא כי העדויות נגד המערער מבוססות על "זכרונות מודחקים": נוכח חלוף הזמן ו"זיהום החקירה", קיים "חשש כבד" שהמתלוננות "משחזרות ובונות תמונה שאינה אמתית" ולא ניתן לסמוך על עדויותיהן.

באופן פרטני נטען כנגד מהימנותה של דליה כי בעדותה נפלו סתירות משמעותיות, הזיכרון שלה לקוי, גרסתה חסרת היגיון ונגועה באי-התאמה כרונולוגית של האירועים המתוארים. ביחס לדורית נטען, בין היתר, כי עדותה לגבי אופן חשיפת הפרשה נסתרה וכן התגלו סתירות לגבי משך התקופה שבה ביצע המערער את המעשים. אשר לעדותה של הודיה נטען כי גרסתה אינה נתמכה בראיות חיצוניות; התנהלותה במהלך השנים נוגדת את עדותה ופוגמת ביכולת לתת בה אמון; והיא מסרה הסברים סותרים לגבי הסתרת הפרשה במשך השנים. עוד נטען כי תדירות המעשים על פי עדותה של הודיה אינה מתיישבת עם עדויות על שעות העבודה הארוכות של המערער. לגבי מיטל נטען כי לא היה מקום להרשיע את המערער בגין המעשים שנעשו בביתו משום שלא העידה על כך בבית המשפט, ובנוסף נטען לחוסר התאמה לגבי מועד האירועים המתוארים והמקומות בהם נעשו, וכן לסתירות שמעידות על קושי להבחין בין זיכרון אותנטי ל"זיכרון מושטל". המערער הוסיף כי גם על עדותה של נאוה לא היה מקום לסמוך, שכן הסובבים אותה לא זיהו על גופה סימני אלימות; התיאור שלה לגבי המעשה הראשון בזמן שאשתו של המערער טסה לחו"ל אינו מתיישב עם ציר הזמן; אין היגיון בכך שנאוה תלך לישון בביתו של המערער; ובעדותה נגלו סתירות לגבי האירוע השלישי שהיא תיארה. המערער הוסיף וטען כי בעדותה של אורנה התגלו פערים בין דבריה בחקירה במשטרה לבין תמלול החקירה, וכן הבדלים בין דבריה במשטרה לעדותה בבית המשפט. לגבי רחל נטען כי היא בעצמה אמרה שהיא לא זוכרת את האירועים, ולכן לא היה מקום להרשיע את המערער על סמך עדותה הכוללת; היא עברה טיפול פסיכולוגי שעשוי להביא ליצירת זכרונות שגויים; ויחסיה עם המערער אינם עולים בקנה אחד עם הטענה כי הוא פגע בה. לחלופין, נטען כי מדובר במעשים שנעשו בהסכמה לאחר שמלאו לרחל 16 שנה, ולכן אינם מהווים עבירה.

בנוסף, המערער הפנה חיצים כלפי אופן ניהול החקירה המשטרתית. על פי הטענה, ראש צוות החקירה גיבשה עמדה מוצקה כבר בתחילת החקירה ולא פעלה לפי אמות המידה הראויות כדי להביא לחקר האמת. במהלך החקירה נוצר מגע בין המתלוננות והן תיאמו ביניהן גרסאות. נטען גם למחדלי חקירה מהותיים, וגם להפעלת לחץ כבד והתנהלות לא ראויה מצד החוקרים, שהובילו להודאותיו החלקיות של המערער במשטרה.

9. לחלופין ביקש המערער להתערב בחומרת העונש. לדבריו, משפחתו נפגעה וכבודו נרמס; תקופת המאסר הממושכת שנגזרה עליו, בגילו, אינה מותרת לו סיכוי להשתחרר ממאסר; ולזכותו יש לשקול את תרומתו הממושכת למדינה ולחברה. כנגד גובה הפיצוי למתלוננות, נטען כי מי שצפוי להיפגע מכך בפועל הם בני משפחתו הקרובה של המערער.

דיון והכרעה

10. כפי שציינתי, טענותיו של המערער מכוונות בעיקרן להביא אותנו להתערבות בקביעותיו של בית המשפט קמא לגבי מהימנותן של המתלוננות. שבע מתלוננות עלו להעיד נגד המערער, ובית המשפט התרשם כי הן העידו על אירועים שחוו בעצמן. בית המשפט נדרש לטענת המערער כי המתלוננות ניסו לסחוט אותו ולפגוע בו, אך התרשם כי ההיפך הוא הנכון וכי "כולן, ללא יוצאת מהכלל, היו מוותרות על המעמד ועל עדותן לו אך האירועים לא היו מתרחשים". לעומת זאת, גרסתו של המערער, לפיה הוא נפל קרבן לעלילת שווא, נמצאה חסרת בסיס (פסקה 93 להכרעת הדין). הכרעת הדין המרשיעה מבוססת אפוא על התרשמות ישירה מן העדים, וכידוע, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בקביעות מסוג זה. המשוכה העומדת בפני קבלת הערעור גבוהה במיוחד, נוכח הישיבות והחקירות הממושכות שבמהלכן התרשם בית המשפט מן העדים, ולאור הקביעה כי עדויותיהן של המתלוננות משתלבות זו בזו ומחזקות זו את זו, בעוד שגרסת ההגנה נמצאה בלתי מבוססת בעליל. מצד שני, מאחר שמדובר במעשים שבוצעו בחדרי חדרים ובהעדר ראיות חפציות ("אובייקטיביות"), עלינו להעביר את הכרעת הדין תחת ביקורת מוקפדת, ולבחון אם אשמתו של המערער הוכחה ברף הנדרש (ע"פ 8325/15 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקאות 33-34 וראו האסמכתאות שם (8.6.2017); ע"פ 434/15 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 38 (4.2.2016); ע"פ 5633/12 ניימן נ' מדינת ישראל (10.7.2013)).

11. כאמור, נימוקי הערעור מפורטים ביותר ונפרשים על פני קרוב ל-500 פסקאות. במסגרת פסק דינו לא נדרש לכל טענה וטענה, אך בסוגיות מסוימות, שבהן הכרעת הדין אינה מפורטת דיה, נרחיב כפי הצורך.

הערעור ידון בשלושה פרקים: ראשית, נבחן את טענותיו הכלליות של המערער לחשש מפני הסתמכות על זכרונות מודחקים ועדויות "מזוהמות". שנית, נבחן את הטענות נגד מהימנותן של כל אחת מהמתלוננות. לבסוף, נדרש לטענות נוספות שהופנו נגד הכרעת הדין וגזר הדין.

"זכרונות מודחקים" ו"זיהום עדויות"

12. "זכרון מודחק" הוא זכרון של אירוע אמיתי, שהודחק ונשכח לחלוטין למשך תקופה ממושכת ואז צף ועלה בזיכרון. לעומת זאת, "זכרון מושתל" הוא "זכרון" מדומה של אירוע שלא התרחש במציאות אלא הוא תוצר של טיפול פסיכולוגי. "זכרון כוזב" הוא כינוי רחב יותר ל"זכרון" מדומה של אירוע שלא התרחש במציאות אך לא בהכרח "הושתל" (ע"פ 5582/09 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקאות 115-116, 126 (20.10.2010) (להלן: ע"פ 5582/09); ע"פ 2218/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 101 (21.11.2011) (להלן: ע"פ 2218/10); ע"פ 8805/14 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (7.1.2016) (להלן: עניין כהן)). המשותף למצבים אלה הוא שהעד סבור בכנות כי הוא מספר על אירוע שהוא חווה במציאות, אך נדרשת זהירות רבה בבחינת עדותו משום שיתכן פער בין מהימנות העד לבין אמינות דבריו (ע"פ 5582/09, בפסקה 127). הבהרה מקדמית זו היא רק קצה הקרחון וביחס לכל אחד מן המצבים ניתן לפתח דיון נרחב בשדה המשפטי, המדעי או הטיפולי.

13. לאור ההבהרה המושגית, ברי כי בערעור שלפנינו אין כוונה לטעון שהמתלוננות העידו על "זכרון מודחק" אלא הטענה היא כי מדובר בזכרונות שווא שהתגבשו לקראת הגשת התלונה במשטרה. ואולם, הדיון בסוגיה המשפטית של "זכרונות מודחקים" כלל אינו נדרש. המתלוננות (למעט רחל) לא טענו שהאירועים נשכחו מהן, אלא העלו הסברים אחרים לכך שהן לא חשפו את הפרשה במשך השנים שחלפו. הודיה העידה בבית המשפט כי היא זכרה את המעשים במשך השנים (עמ' 57 לפרוטוקול), והסבירה מדוע לא התלוננה:

עמוד 7

"א', כי בשלב שזה הפסיק הדחקתי. מחקתי מבחינתי את הסיפור הזה. ב', זה דוד ומי יאמין לי? וזה היה פשוט ככה. לא הייתה את המודעות כמו היום. זה תמיד היה הרגשה שאם אני אבוא ויספר אז יגידו לי את ממציאיה. את חולמת, את מדמיינת. ומה שגם תמיד חשבתי שאני היחידה בכל הסיפור. אז אמרתי או. קיי, אם זה רק אני אז באמת מי יאמין לי כאילו? אין פה מה להתלונן. אין פה. אף אחד לא יאמין, זה דוד שלך. פשוט, לשתוק, למחוק את הזיכרונות הרעים האלה ולהמשיך הלאה בחיים" (עמ' 23-24 לפרוטוקול).

דורית העידה כי היא הסתירה את המעשים כי "פחדתי, גם מצד אחד שלא יאמינו לי ומצד שני, שאם יאמינו לי, אז ירצחו אותו. ואז כמו ילדה שחושבת שאבא שלי יישב בכלא והמשפחה תתפרק. זה מאותם סיבות שלא דיברתי כל השנים. לשמור על כבוד המשפחה כמו שאומרים. זאת הייתה הסיבה. לא הייתה לי שום סיבה אחרת." (עמ' 886); נאווה העידה: "לא היה לי את מי לשתף לא היה לי איך לשתף, לא ידעתי אם זה מותר, אם זה אסור. רק ידעתי שהוא מכאיב לי שזה לא בסדר, אחרת לא לספר לאבא שלי, לא ידעתי אם יאמינו לי אם יכעסו עליו אם יהיה סכסוך משפחתי" (עמ' 365); "אני מאוד חששתי אני מאוד התביישתי והדבר הכי הכי חשוב שאני פחדתי על אבא שלי ועל אח שלי, פחדתי שהם יעשו לו משהו שהם יכנסו לכלא" (עמ' 380); "פחדתי שלא יאמינו לי, חשבתי שאני היחידה" (עמ' 433). גם אורנה העידה: "הייתי זוכרת, אבל אני מדחיקה את זה כדי לא לשבת ולהתמרמר על זה" (עמ' 618); "רציתי לספר, אבל פחדתי, וגם התביישתי באיזשהו מקום"; "גם אחרי מה שעשה לי פחדתי להרוס להם את המשפחה" (עמ' 547 ועמ' 605). מיטל: "שקודם כול זה תמיד הפחד שלא יאמינו וזה רק אני והוא [...] זה תמיד היה בתור ילדה, זה לא היה, זה לא קרה, זה היה לדחוק את זה הצידה כאילו לא היה מעולם, להתמודד עם משהו שאף אחד לא ראה, אף אחד לא יודע וזה תמיד כאילו הרגשה שאני הלא בסדר ולמה לי הוא עשה ולמה ככה. אז זו הסיבה שלא ללכת להתלונן" (עמ' 480). דליה העידה כי היא לא הבינה את מלוא חומרת המעשים ולא הגישה תלונה כי "לא היה לי את הכוח הנפשיים הפיזיים להתמודד עם זה" (עמ' 109). בהיבט זה, עניינה של רחל שונה מעט מיתר המתלוננות, וידון בהמשך באופן מפורט.

14. מן העדויות מתברר כי המתלוננות כבשו את עדותן במשך שנים, אך לא מדובר ב"זכרון מודחק". כמו במקרים אחרים של עבירות מין במשפחה, כבישת העדות נבעה מסיבות מוכרות ומובנות של בושה, חוסר מודעות, פחד מפירוק התא המשפחתי, וחשש להיתקל בחוסר אמון ולהיקלע לסיטואציה של "מלחמת גרסאות" בין ילד קטן לאדם מבוגר ובעל סמכות ומעמד (ע"פ 2485/00 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 918 (2001)). אמנם חלק מהמתלוננות תיארו את הזכרונות "צפים", והשתמשו במונח "הדחקה" או "מחיקה", אבל מתוך ההקשר שבו נאמרו הדברים ברור שאין מדובר בשכחה מוחלטת של המעשים אלא שהן בחרו להדחיק אותם ולא לתת לחוויות הקשות להשפיע על חיי היומיום. לדוגמה, דליה מספרת על "הדחקה מוחלטת" אך מיד לאחר מכן היא מבהירה: "זכרתי את זה תמיד אבל אף פעם לא הבנתי מה זה ואלה דברים שהבנתי בדיעבד [...] גדלתי נהייתי אישה פתאום והתחלתי להבין מה קורה סביבי" (עמ' 109).

15. התבטאויות על "הדחקה" ו"מחיקה" של חוויות טראומטיות, מפיהם של עדים שנפלו קורבן לעבירות מין בילדותם, הן בגדר תופעה מוכרת, אך כשלעצמן אינן מלמדות על "זכרון מודחק". גם הזכרות הדרגתית בפרטים איננה מייחדת מקרים של "זכרון מודחק" (ראו ע"פ 6164/10 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 29 (20.2.2012) וע"פ 10830/02 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד נח(3) 842, 823 (2004)). למעשה, הבלבול בין מצבים שכיחים של הדחקה לבין סיטואציה נדירה ובעייתית של "זכרונות מודחקים" במובן הקליני – אינו חדש עמנו. טענה דומה נדחתה בע"פ 4481/14 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 56 לפסק דינו של השופט א' שהם (16.11.2016):

"אשר לטענות המערער בסוגיית עדותו הכבושה של המתלונן או קיומו של 'זכרון מודחק', הרי שיש לקבל את מסקנת בית משפט קמא, לפיה גרסתו של המתלונן אודות מעשי המערער אינה בגדר 'זכרון מודחק', שהמתלונן לא זכר לאורך השנים. המדובר בזכרון קשה וכואב, שהציף אותו לפרקים, כאשר המתלונן לא הבין את משמעות הדברים, עד שבגר. המתלונן העיד כי זכר את המעשים, אך ניסה שלא להכיר בעובדת התרחשותם, משום שהתקשה להתמודד עימם; משום שהתבייש מהסובבים אותו; ומשום שחש הכרת תודה למערער ולילדיו. [...] המתלונן כבש את עדותו אודות המעשים, אך לא שכח את דבר קיומם. תופעה זו של כבישת עדות על ידי מי שנפל קורבן לעבירות מין, הינה תופעה מוכרת וידועה, ואין בה, כשלעצמה, כדי לפגום, בהכרח, במהימנות גרסתו של הקורבן. קל וחומר, כאשר הקורבן הינו קטין והעברייני הינו בן משפחה או אדם קרוב, שהמתלונן שם בו את מבטחו".

במקרה אחר, עמדה על כך השופטת ד' ברק-ארז:

"חשוב לחדד ולהבחין את המקרה שבפנינו ממקרים אחרים שבהם עסק בית משפט זה בשאלת הזיכרון 'המודחק', שאלה שמתעוררת באותם מקרים שבהם מתלונן בעבירות מין נזכר מקץ שנים של שכחה מוחלטת באירועים של התעללות מינית (או התעללות מינית כביכול, בהתאם לנסיבות) [...] לא נטען בפנינו כי המתלונן נזכר מקץ שנים בכך שהיה קורבן למעשים מיניים מצידו של אביו. לאמיתו של דבר, על-פי העדויות, המתלונן כבש את תלונתו, כפי שקורה לא אחת במצבים של פגיעה מינית (ולא כל שכן על-ידי אדם קרוב), אך בהמשך, ברגע של גילוי לב, פרק את כאבו בפני עובדת סוציאלית שטיפלה בו. הוא לא שכח, אלא התמהמה בהגשת התלונה, מטעמים שנחשבים למקובלים בנסיבות מסוג זה [...] (ע"פ 3399/11 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 19 (24.1.2013))."

ובעניין כהן הערתי: "סוגיית הזכרונות המודחקים היא סוגיה כבדת משקל [...] אשר בנסיבות המקרה לא מתעורר צורך לדון בה. אמנם בתחילת הדרך ש' הכחישה שעברה תקיפה מינית, ורק בהמשך היא הסכימה להודות בכך, אך אינני סבור כי מדובר ב'זכרון מודחק' אלא במקרה לא חריג שבו נפגע עבירת מין נמנע בתחילת הדרך לחשוף את הפגיעה" (שם, בפסקה 53).

16. נוכח האמור, ובהינתן שהמתלוננות לא שכחו את המעשים, אין בסיס לטענה כי מדובר בזכרונות מודחקים. יתר על כן, במהלך החקירות הנגדיות בא-כוח המערער ניסה לשים בפיהן של המתלוננות את הטענה כי מדובר בזכרון מודחק, אך הן שללו את דבריו (הודיה - עמ' 57; דליה - עמ' 221; מיטל - עמ' 533 לפרוטוקול; אורנה - עמ' 618).

17. לצד זאת, נטען בערעור כי "כל המתלוננות בתיק זה מעלות את זיכרון אירוע הפגיעה במרחק זמן מן האירוע, אצל חלקן אף פרק זמן ארוך ביותר של עשרות שנים, המערער יטען כי הן מנסות לבנות זיכרון של האירוע, לגבי המיקום והזמן שבו אירעו האירועים [...] חשש כבד שהמתלוננות, בתהליך הניסיון לזכור אירועים עתיקים, משחזרות ובונות תמונה שאינה אמיתית [...] התהליך של התגבשות ומשיכת הזיכרון לעיל במקרים אלו, פגומה בצורה מהותית, ואינה מאפשרת לנו להבין מה פרי דמיונם של המתלוננות ומה היה במציאות" (פסקאות 46-47 לנימוקי הערעור).

זוהי טענה מרוככת יותר, ולפיה כאשר המתלוננות ניסו להיזכר בפרטי האירועים שהתרחשו לפני שנים רבות, זכרון הטעה אותן והן "השלימו" פרטים באופן מלאכותי. זוהי אפשרות שבית המשפט נדרש לבחון בכל מקרה שבו העדות נשמעת באיחור של שנים, וגם בכך המקרה שלפנינו אינו מיוחד. בשלב זה מדובר בטענה תיאורטית, שאם

תתקבל, יהיה בה כדי לגרוע מאמינות גרסתן של המתלוננות, אך מובן כי עצם העלאת האפשרות שהמתלוננות לא זכרו היטב את פרטי האירועים, כשלעצמה אינה גורעת מאמינותן. על המערער לבסס את הטענה שאפשרות זו התממשה, באופן שמקים ספק סביר לגבי התרחשות האירועים המתוארים בכתב האישום. בבואנו לבחון טענה זו, נקודת המוצא היא התרשמותו הברורה של בית המשפט קמא כי "המתלוננות העידו על מעשים שנעשו בגופן תוך מתן פרטים מספיקים ומקיפים שאינם מעוררים ספקות" (פסקה 83 להכרעת הדין). על כן, היסודות שעליהם הושתתה הכרעת הדין יתערערו רק אם ניווכח כי זיכרוןן של המתלוננות בגד בהן ולא ניתן להתבסס על דבריהן. הבירור צריך להיעשות באופן פרטני, ובפרק הבא של הדין אתייחס לכך במסגרת טענותיו של המערער לגבי גרסאותיהן של כל אחת מהמתלוננות. גם טענתו של המערער לגבי העדרן של ראיות אובייקטיביות - תיעוד רפואי או ראיות שנערכו בזמן אמת - כמובן אינה גורעת מהאפשרות להסתמך על עדויותיהן של המתלוננות.

18. טענה משותפת שעלתה בערעור כנגד אמינותן של כל המתלוננות קשורה למגעים שהתנהלו ביניהן לפני הגשת התלונות במשטרה, והובילו לזיהום העדויות. בנימוקי הערעור נטען כי "לפחות חלק גדול מהמתלוננות נפגשו קודם להגשת תלונותיהן, ליבנו את הדברים וכך הגיעו ל'סיפור מקרה' קשה ושגוי, שמעלה טענות אמתיות וממשיות לגבי מהימנות העדויות [...] לצערנו מדובר בזיכרונות שהושלמו בפרטיהם, לגבי המועד, המקום והשיטה, אחת על ידי השנייה", עד כדי כך שנכנסו למעין מצב של "היפנוזה עצמית" שגרם להם להאמין בזכרונות שהעלו.

19. זיהום עדות הוא חשיפה של העד לגורם חיצוני (חוקר, אדם אחר או מקור מידע), שעשוי להשפיע על תוכן גרסתו לפני שנמסרה באופן רשמי. הדוגמה הקלאסית של "זיהום" עדות, היא מקרה שבו קטינות נחשפו ל"חקירה פרטית" ומדריכה של גורמים בלתי מקצועיים. כך לדוגמה, באחד המקרים נאמר לקטינה "אני אביא לך 10 שקלים אם תגידי כן, אם תגידי לי שהוא הרים אותך ונגע בך". באותו מקרה, ההליך הסתיים בזיכוי מחמת הספק, משום שזיהום העדות הקשה על בית המשפט להסתמך על גרסתן של הקטינות כפי שנמסרה מאוחר יותר לחוקרת הילדים (ע"פ 4649/01 אסולין נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 616 (2001)). עם זאת חשוב להדגיש כי זיהום העדות, כשלעצמו, אינו מלמד שהגרסה שקרית או שגויה. טענה לזיהום עדות אינה נבחנת במנותק מהערכה כוללת של מהימנות ואמינות העדות, והשאלה היא אם הגורם הזר השפיע על תוכן העדות והוביל את העד לתאר התרחשות שלא קרתה במציאות. פעמים רבות, הטענה לזיהום העדות נשמעת ביחס לעדויות של ילדים, מתוך הנחה שהם נתונים להשפעה רבה מצד גורמים חיצוניים וסמכותיים: "כאשר ילד נפגע עבירה משוחח עם אדם אחר, לפני החקירה, עלול להתעורר חשש שבמסגרת שיחה זו 'זוהמה' העדות בכך שהמציאות אותה חווה הילד התערבבה ב'עובדות' שאין להן אחיזה במציאות, או הושפעה מעמדותיהם של אחרים" (עניין כהן, בפסקה 31). לכן, נודעת חשיבות רבה לכך שחשד לביצוע עבירה ידווח למשטרה בהקדם ויטופל על-ידי גורמים מקצועיים בלבד, אך פעמים רבות המציאות היא שונה.

20. במקרים שבהם מתעורר חשש לזיהום העדות, נדרשת זהירות יתרה מצד בית המשפט, אך כלי העבודה המרכזי הוא עדיין הערכת מהימנות העדות, בין היתר על סמך בחינת האותנטיות של התיאורים, עיגונם בזמן ובמקום, השתלבותם בראיות אחרות, ו"ממשות החוויה" שעליה מספר העד (ע"פ 4583/13 ס' נ' מדינת ישראל, בפסקה 56 (21.9.2015)); ע"פ 3873/08 אטיאס נ' מדינת ישראל, בפסקה 101 (6.9.2010); ע"פ 420/09 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 79 (23.11.2009)). על כל פנים, המקרה שבפנינו רחוק מלהידמות למקרים שבהם זיהום העדות שומט את הקרקע תחת אמינותן. אמנם לאחר שהפרשה נחשפה המתלוננות עמדו בקשר אחת עם השנייה, אך אין חשש ממשי לכך שהמגעים ביניהן השפיעו על תוכן הגרסאות. פרק הזמן החשוב ביותר לצורך בחינת החשש לזיהום העדות, הוא לפני מסירת הגרסה במשטרה, שכן מרגע זה ניתן להשוות בין הגרסאות. בענייננו, עד למועד זה (תחילת אפריל 2014), ולמעט אירועים בודדים, המתלוננות לא שוחחו זו עם זו על התנהגותו המינית של המערער כלפיהן. כמתואר

לעיל, כל אחת מהן נצרה בליבה את החוויות הקשות ונמנעה מלדבר על כך, ורובן חשבו שהן היחידות שנפגעו מידי המערער. בסמוך לחשיפת הפרשה, חלק מהמתלוננות דיברו זו עם זו, ובעוד שבעולם סטרילי ומושלם ראוי היה להימנע מכך, הרי שבמציאות מדובר בהתפתחות כמעט בלתי נמנעת, משום שרוב המתלוננות הן בנות משפחה, וחשיפת המעשים גרמה להן זעזוע עמוק שטלטל את עולמן.

21. ביום 28.4.2014, נערך מפגש משותף של המתלוננות (מלבד אורנה). מעדויותיהן של המתלוננות שנכחו במפגש עולה כי "רובו היה מורכב מבכי וזעזוע" (עמ' 28 לפרוטוקול); "סוג של כמו קבוצת תמיכה כזאת" (עמ' 153). עם זאת, חלק מהמתלוננות שיתפו זו את זו לא רק בתחושות וברגשות הקשים אלא גם בפרטים עובדתיים, לפחות בקווים כלליים (עמ' 486-488; עמ' 930), ומכאן הטענה לזיהום העדויות. יתר על כן, המתלוננות הצטרפו לקבוצת וואטסאפ משותפת. מנקודת מבט משפטית, מגעים מעין אלה אינם רצויים והם עלולים לפגום בתקינות ההליך הפלילי, אך בנסיבות המקרה דנא לא מתעורר חשש לזיהום עדויות או לתיאום גרסאות, משום שהשיתוף ההדדי נעשה לאחר שהמתלוננות (למעט רחל) מסרו הודעות במשטרה. כלומר, אילו המפגש היה משפיע על תוכן הגרסאות המפלילות, היינו יודעים זאת באמצעות השוואת ההודעות במשטרה לעדויות בבית המשפט. לשלמות התמונה אציין כי מפגש נוסף התקיים לפני שנמסרו הגרסאות, אך לא מדובר במפגש של המתלוננות זו עם זו אלא במפגש משפחתי שהתנהל בעיקר על-ידי הוריהן ("אנחנו פחות התערבנו זה היה יותר שלהם. של המבוגרים של מה עושים? למה זה לא נפתח"; דבריה אלה של דליה עולים בקנה אחד עם עדויותיהם של אחיו ואחינו של המערער). בהקשר זה אציין כי בבחינת החשש לזיהום גרסה "יש להבחין בין שיחה שעוסקת בתוכן העדות הצפויה לבין שיחה על עצם קיומו של האירוע" (עניין כהן, פסקה 31).

22. בחלק מהגרסאות של המתלוננות ניכרים קווי דמיון באלמנטים מסויימים (כגון תנחות, מיקומים ואמירות של המערער). בית המשפט קמא מצא בכך חיזוק בדמות שיטה שאפיינה את מעשיו של המערער (פסקה 91 להכרעת הדין), ואילו בערעור נטען כי זוהי הוכחה דווקא לתיאום ולפרטים שעברו מפה לאוזן והפכו לזכרונות כוזבים. המגעים בין המתלוננות אכן מחייבים זהירות יתרה, ולמרות זאת איני מקבל את טענתו של המערער, ממספר טעמים: ראשית, קיימים גם הבדלים מהותיים בין הגרסאות, גם ביחס למעשים עצמם וגם ביחס למקומות ולזמנים. שנית, אורנה לא נכחה במפגש ובגרסתה יש פרטים דומים לגרסאות של מתלוננות נוספות, ומכאן המסקנה כי מדובר בדפוס התנהגות של המערער (כמפורט בפסקה 53 לעיקרי טיעון מטעם המדינה). שלישית, על אף מעטה השתיקה שכיסה על המעשים, במהלך השנים חלק מהמתלוננות חשפו את הפגיעות בפני אנשים אחרים (בין היתר: דליה סיפרה לבן זוגה והעלתה את הדברים על הכתב; אורנה סיפרה לחברתה; הודיה סיפרה לאמה). "חלונות הצצה" אלה שוללים את האפשרות שהגרסאות התפתחו רק במפגש המתלוננות או בסמוך לפרוץ החקירה.

23. סיכום ביניים: למעשה, המערער אינו טוען שמדובר בזכרונות מודחקים, אלא בזכרונות כוזבים או מושגלים. לטענה זו אין בסיס, משום שהמתלוננות (למעט רחל) זכרו את האירועים, ולו בכלליות, באופן רציף. לא כל עדות כבושה היא "זיכרון מודחק", ולא כל טעות או פרט חסר בתיאור האירוע מוכיחים שמדובר ב"זיכרון מושגל". המתלוננות שיתפו זו את זו בגרסאותיהן, אך למעט חריגים, הדבר נעשה לאחר שמסרו את הגרסאות לחוקרי המשטרה. בנסיבות העניין, אין יסוד לטענה כי העדויות זוהמו באופן שהשפיעו על תוכן. כפי שצינתי, את הטענה לזיהום תוכן העדויות יש לבחון גם לצד מהימנותן, ולכך אפנה כעת.

מהימנות המתלוננות

24. בית המשפט קמא התרשם כי עדותה של דליה היתה כנה ומדוייקת. עיון בפרוטוקול העדות מוביל למסקנה דומה ושולל את טענותיו של המערער. דליה העידה כי היא זוכרת היטב את הפעם הראשונה והאחרונה שבה המערער פגע בה, ואת שאר המקרים היא זוכרת פחות טוב. ואכן, דפוס זיכרון זה מאפיין ילדים שנפלו קורבן לעבירות מין באופן סדרתי (ראו עניין כהן, בפסקה 34).

תוכן העדות כולל פרטים, חלקם אזוטריים, לגבי האופן שבו המערער התחכך בה; צבע בגדיה וצבע בגדיו; והרגשתה בזמן האירוע הראשון. דליה אף סיפרה באופן אותנטי על אירוע בילדותה שבו חשבה שהיא נכנסה להריון מהמערער:

"בסוף כיתה ו' בשבועיים האחרונים של כיתה ו' היה לי אפנדיציט. היו לי כאבי בטן. ולקחו אותי לבית החולים. בהתחלה הלכתי למרפאה ולא מצאו ויום למחרת הלכתי לבית החולים. ועשו לי אולטרא סאונד. ואני זוכרת בתור ילדה שכאילו ממש ממש פחדתי שנכנסתי להריון ואני לא יודעת איך לספר [...] עכשיו הולכים לגלות שיש לי תינוק בבטן [...] הייתי ילדה לא ידעתי איך נכנסים להריון בכלל" (עמ' 84-94, 114 לפרוטוקול).

פרטים אלה מחזקים מאד את המסקנה כי דליה העידה על חוויותיה שלה, והקפידה להעיד רק על מה שהיא זוכרת.

[במאמר מוסגר: על אף שהפרוטוקול מצליח לעיתים לשקף ב"צבעים חיים" את "אותות האמת" בעדותה של דליה, לא מצאנו לצטט מתוך הפרוטוקול, על מנת להמעיט ככל שניתן בתיאורים גרפיים לגבי מעשיו של המערער. כך גם בהמשך, לגבי מתלוננות נוספות].

הסתירות שהוצגו בערעור הן ברובן מדומות, ונובעות מהצגה חלקית ומגמתית. כך למשל, דליה אמנם מעידה על קושי להיזכר באירועים מגיל צעיר, אך מיד מסייגת: "למעט סיטואציות מסויימות שאני זוכרת במדויק [...] מה שיש לי בזכרון אני אגיד" (עמ' 136, וכן עמ' 174). ביחס לשאלה אם היא ניתקה קשר כלשהו עם המערער לאחר שפגע בה, היא אמרה שניסתה להתחמק ו"כל פעם שהייתי צריכה לנשק אותו משהו בחג הייתי נגעלת מזה מצורה שבאמת אי אפשר לתאר" (עמ' 191-192). אין סתירה ממשית שפוגמת במהימנותה, ובפרט לא התגלו סתירות הנוגעות לליבת גרסתה - האירועים שנכללו בכתב האישום.

25. טענה נוספת בערעור היא כי האירועים המתוארים אינם הגיוניים שכן הם נעשו בשעה שקרובי משפחה נוספים היו בקרבת מקום ויכלו לתפוס את המערער בקלקלתו. ברם "ניסיון החיים והפסיקה מלמדים כי מעשי אינוס ומעשים מגונים בוצעו במקומות חשופים וגלויים כמו סלון הבית או חדר שכל אחד יכול להיכנס אליו בכל עת, ואף שעה שאדם אחר נוכח בחדר במיטה סמוכה וכיו"ב" (ע"פ 5582/09, בפסקה 87). אכן, למרבה הצער, "עבירות מין במשפחה מתבצעות לעיתים ממש בקרבתם ומתחת לאפם של בני המשפחה" (ע"פ 5518/17 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 14 (17.6.2018) (להלן: ע"פ 5518/17)). בהינתן ראיות מוצקות לביצוע המעשים, הטענה שהם נעשו באופן "לא הגיוני"

אינה יכולה לפעול לטובת המערער.

הטענה כי דליה טפלה על המערער אשמת שווא בניסיון לסחוט אותו – לא תפסה מקום מרכזי בעיקרי הטיעון, ולא בכדי. האופן בו נחשפה הפרשה, כמתואר לעיל, כמו גם עיון מדוקדק בגרסתה, מותיר רושם עז כי היא לא רצתה להפליל את המערער, והעובדה שהיא שקלה את האפשרות של תביעה אזרחית או גישור, אינה מערערת את מהימנותה (ראו עמ' 155, עמ' 178-185 לפרוטוקול).

26. לסיכום, אין מקום להתערב בקביעה כי דליה העידה אמת. אין בדבריה לא סתירה ולא פירכה, לכל היותר אי-דיוקים כרונולוגיים, ועל כך אין תימה, בהינתן שהיא העידה על מעשים שאירעו לפני כעשר שנים.

דורית

27. בהכרעת הדין צויין כי "עדותה [של דורית] לוותה בבכי רב לכל אורכה והקושי לספר על המעשים בלט לעין [...] העידה גם על כך שנהגה לשפשף את גופה בסקוטש לאחר המעשים להסיר מעליה ריחות, הפגינה זיכרון טוב של הפרטים וניכר כי תיארה אירועים קשים אותם חוותה על בשרה" (פסקה 84). ואכן אותות האמת ניכרים בעקביות גם בקריאה מתוך פרוטוקול העדות. התיאורים קשים ואינני רואה צורך לחזור ולצטט אותם. העדות מלאה בתיאורים מדויקים של מקומות ואמירות, ובפרטים חווייתיים של ריח, בכי, תחושות של ייאוש, כאב והשפלה. בין היתר, העידה דורית: "אני אפילו זוכרת את הריח ואת משהו שאי אפשר לשכוח (לא ברור – בוכה) והוא כל הזמן היה דואג להזכיר לי שתכף נגמר ותכף הולכים הביתה"; "אני זוכרת הכל [...] את הדקות שנראו לי כמו נצח. את ההתנגדות בתוקף שלי [...] יודעת שהוא עושה משהו שאני לא רוצה ושזה אסור ושאיני מתחננת ואני מבקשת".

28. בעיקרי הטיעון מטעם המערער נטען כי גרסתה של דורית סותרת ראיות אחרות בשני נושאים עיקריים: האופן שבו חשפה לראשונה את מעשיו של המערער כלפיה, ותיארוך התקופה שבמהלכה ביצע המערער את המעשים.

אפילו אם נניח כי ניתן להצביע על סתירות בין עדותה של דורית לבין ראיות אחרות בשני הנושאים הללו, אין בכך כדי לפגום במהימנותה ובאמינותה. טענותיו של המערער מסיטות את המבט לפגמים שנוגעים, לכל היותר, לקליפה החיצונית של הגרסה, ואילו מבטנו צריך להתמקד בגרעין, בליבת העדות, כלומר בתיאור מעשיו הפליליים של המערער:

"נקבע, לא אחת, כי יש לבחון את אמינות גרסתו של קורבן עבירת המין בכללותה, תוך ניסיון לאתר את 'גרעין האמת', ולעיתים אף ניתן להסתפק ב'גרעין הקשה' של הגרסה [...] במקרה דנן, איננו נזקקים להלכה זו מאחר שהמתלוננת שלפנינו מסרה גרסה שלמה, עקבית וקוהרנטית, וגם אם ניתן להצביע על אי דיוקים או סתירות בעדותה הרי שמדובר בעניינים שוליים ובלתי מהותיים" (ע"פ 3308/15 שמיאן נ' מדינת ישראל, בפסקה 47 (17.5.2018) (ההדגשות במקור); ע"פ 4776/10 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקאות 96-97 (22.12.2012)).

על אחת כמה וכמה, כאשר מדובר בעדות על מעשים שבוצעו לפני שנים רבות, בגופה של ילדה קטנה, קשה לצפות לעיגון של האירועים במסגרת זמנים מדויקת (ע"פ 8347/13 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 18

עמוד 13

(11.2.2016)). דורית אמרה זאת בעצמה בבית המשפט:

"כמו שבטח השופטים מבינים, בכל זאת, עשרים ומשהו שנה. אני זוכרת את מה שצריך לזכור אני לא אשכח לעולם. אבל אם אני לא מדייקת פה ושם, אם זה ארבע חמש פעמים או שש או שמונה פעמים - החוויה היא אותה חוויה. שלא תישכח לעולם. הכאב, רק הזיכרון על זה, לחזור לשם ובאמת לפתוח את המקום הזה או את המגירה הזאת, שחשבתי שאני אמות איתה. ובאמת, לעולם לא חשבתי שאני אדבר על זה. לחזור על זה פעם אחר פעם. במשרד חקירות ובית משפט. [...] בכל זאת ילדה בת 10, 11, עד 12. זה לא. לא חושבת שזה מה שצריך בכלל להתעכב עליו או לא להאמין בו" (עמ' 884-883 לפרוטוקול).

29. מכל מקום, בבית המשפט דורית העידה באופן עקבי כי המעשים הפסיקו כשהגיעה לגיל 12, והסתירה הנטענת היא אל מול דבריה במשטרה כי המעשים נמשכו עד גיל 14.5. טענתו של המערער מעוררת קושי אינהרנטי, משום שאם הוא מייחס לדורית נטייה להפלייל אותו, אזי קשה להסביר מדוע התעקשה לצמצם בעדותה את תקופת הזמן שבמהלכה פגע בה. המסקנה המתבקשת היא כי מדובר בטעות לא מהותית. בדומה, גם לאופן המדוייק שבו חשפה דורית את המעשים, אין השלכה על המסקנה בדבר אשמתו של המערער. החשוב לענייננו הוא כי דורית לא יזמה או תכננה להפנות אצבע מאשימה כלפי המערער, אלא חשפה את מעשיו באופן ספונטני במהלך ארוחת ערב, לאחר שמיטל העלתה את הנושא. חלק זה בעדותה אושר על-ידי אמה ואחותה, וגם אם יש ביניהן אי-התאמות קלות לגבי התוכן המדוייק של השיחה, אין לכך השפעה על מהימנותה של דורית.

הודיה

30. בית המשפט קמא נתן אמון בעדותה של הודיה (פסקה 85 להכרעת הדין), ולעומת זאת נטען בערעור באופן נחרץ כי "כל ראיה חיצונית אפשרית לא רק שלא תמכה בעדותה של המתלוננת, אלא שממש ההיפך" (פסקה 30 לעיקרי הטיעון). טענה זו נטענה ללא ביסוס, ולא מצאתי סתירות מהותיות בגרסתה של הודיה.

הודיה לא זכרה פרטים קונקרטיים על אירועים ספציפיים, אך תיארה באופן ברור ועקבי את המעשים המגונים שביצע המערער, את הסיטואציות שניצל לשם כך באופן שגרתי, וכן מקרה ספציפי שזעזע אותה במיוחד ונחרט בזכרונה:

"הפעם שהכי חרוטה והכי מזעזעת מבחינתי, שהוא הכניס לי את היד למכנסיים שלו. לתפוס את [...] האיבר מין שלו. תתפסי חזק. תלחצי. תעלי את היד למעלה למטה. קצת יותר מהר ויותר מהר. וזה פשוט הפסיק כשהיד שלי הייתה רטובה. שהבנתי שזה בעצם הסוף. וזהו. באותו רגע יצאתי מהחדר. ולא חזרתי. באותו יום. ככה שלא עניין אותי אם הוא נרדם או לא נרדם. זה הסיטואציה שבעצם מזעזעת. עכשיו, הסיטואציה הזו הייתה פעם אחת ויחידה. כי גם אם ולא ידעתי אם הוא דרש, אבל זה מה שבעצם זעזע והציב פה את כל הגבול. כאילו, שזה היה נראה כבר לא כל כך בסדר".

ניכר מעדותה של הודיה כי היא הקפידה לא להפריז בחומרת המעשים ונזהרה לא להעיד על מה שאיננה זוכרת (לדוגמה, היא לא זכרה ולא טענה שהמערער הוריד את מכנסיו; עמ' 47 לפרוטוקול), וראוי להדגיש כי חלפו כעשרים

שנים מאז האירועים ועד שעמדה על דוכן העדים.

31. בערעור הודגש כי הודיה אמרה כי במהלך השנים "חשבתי שאני היחידה", על אף שהיא ידעה שגם אחותה נפגעה מידי המערער. בנוסף, מסתבר כי הודיה סיפרה לאמה על המעשים זמן רב לפני חשיפת הפרשה, והיא לא סיפרה זאת מיוזמתה בעדות אלא רק בחקירה נגדית: "עכשיו כשאתה מזכיר לי את זה. שאני זוכרת במעורפל שישבנו" (וראו גם להלן בפסקאות 56 ו-58). לכל היותר מדובר בסתירות שהן בשולי הדברים, ואין בכך כדי לגרוע, ולו במעט, מן המהימנות שניתן לייחס לליבת גרסתה של הודיה.

גם הטענה כי באותה תקופה המערער עבד שעות ארוכות, "מסביב לשעון", לא פוגמת באפשרות כי הוא הגיע לבית הוריה של הודיה בשעות הערב באופן תדיר, כפי שהעידה (ראו פסקה 91 להכרעת הדין). לדבריה המערער הגיע לביתם פעמיים-שלוש בשבוע ומתוכן פגע בה בערך פעם בשבוע, במשך מספר שנים (עמ' 42-43). גם אם נניח לטובת המערער שהמעשים אירעו בתדירות נמוכה יותר, עדיין מדובר בעשרות מקרים, באופן שמתיישב עם ההרשעה בעשרות עבירות.

המערער הדגיש את השיחות שהתקיימו בין הודיה לבין דליה (אחותה) ומיטל (בת דודתה) בדרכן למסור עדות בתחנת המשטרה. אינני סבור כי מגעים ספונטניים אלה, לאחר שהמתלוננות נקראו לתחנת המשטרה ולא יזמו זאת - מטילים דופי בתוכן הגרסאות או מעוררים חשש לתיאום גרסאות.

32. בנימוקי הערעור נוספו עוד טענות נקודתיות רבות לסתירות לכאורה בעדותה של הודיה, אך אין ממש בטענות. בחלק מהמקרים מדובר בטעות בתום לב (לדוגמה: הודיה טעתה במשטרה בשמה של החברה שבפניה חשפה את המעשים); חלק מהטענות בערעור גובלות בהטעיה (לדוגמה: הטענה כאילו הודיה נתפסה בסתירה לגבי קיומו של "מנהג משפחתי" לשחק בשיעור של הדודים; עמ' 21 לפרוטוקול); ובמקרים אחרים מדובר בטענות שאינן מצדיקות התייחסות מפורטת (לדוגמה: התהייה מדוע הודיה המשיכה להתנהג כרגיל כלפי המערער).

לסיכום, לא מצאתי בטענותיו של המערער עילה להתערב בקביעתו של בית המשפט קמא כי עדותה של הודיה מהימנה וניתן לבסס עליה מסקנות מפלילות.

מיטל

33. האישום השלישי בכתב האישום מתאר מעשים מיניים שביצע המערער במיטל כאשר היתה כבת תשע. באישום זה מיוחסות למערער עבירות רבות של מעשים מגונים, אך ראוי לציין כי מיטל העידה בבית המשפט על פחות מעשרה מקרים (עמ' 525 לפרוטוקול). סעיף 3 לאישום מייחס למערער מקרים שאירעו בביתו, בהם הושיב את מיטל על ברכיו והתחכך בה. סעיף 4 מתאר מעשים דומים ברכבו של המערער וסעיף 5 מתאר מקרים שאירעו במחסן ליד ביתו של המערער. בבית המשפט, מיטל לא העידה על המקרים המתוארים בסעיף 3 לכתב האישום אלא רק על מעשים שהיו ברכב או במחסן (עמ' 470-475 לפרוטוקול). לכן, נקודת המוצא היא כי לא הוכחו מעשים שנעשו בתוך ביתו של המערער, וגם על פי גרסתה של מיטל ניתן להרשיע את המערער רק ב"פחות מעשרה מקרים" (בהכרעת הדין הוא הורשע ב"עבירות רבות").

בערעור נטען לסתירה פנימית בגרסתה של מיטל לגבי המקום שבו התרחשו "רוב המעשים", אך מדובר בסתירה מדומה בלבד. תחילה, מיטל הסבירה באיזה חדר בבית ילדותה נעשו הדברים (עמ' 471), ואחר כך אמרה שרוב האירועים היו ברכב או בביתו של המערער, וליתר דיוק במחסן מחוץ לבית (עמ' 472-474). כך ברור גם מפסקה 54 להכרעת הדין, אך גם אם היינו מניחים שיש סתירה לגבי "רוב המעשים", היא לא גורעת מן המסקנה שהעבירות בוצעו במקומות הללו.

34. מן החומר שבפנינו עולה כי מיטל העידה בפירוט על המקומות והאופן בו ביצע המערער את המעשים המגונים, וככלל שמרה על עקביות במשטרה (נ/12 עמ' 66 ועמ' 71), בעדות הראשית (עמ' 470-476, 476) ובחקירה הנגדית (עמ' 501-503, 525). ניכר כי לכל אורך הדרך היא לא ביקשה לפגוע במערער, לא הפריזה בחומרת המעשים או במספרם, ובחקירתה במשטרה אף נמנעה מלהגדיר את מעשיו כ"תקיפה", למרות שתיארה כיצד התחכך בגופה בהיותה ילדה בת תשע (נ/12 עמ' 70-71). בבית המשפט הגדירה את מעשיו: "נגיעות במקומות קצת אסורים" (עמ' 470 לפרוטוקול), ולדבריה:

"והעניין עם [המערער] היה נגיעות במקומות קצת אסורים, היום בדיעבד, משהו שלא ידעתי בתור ילדה. אפילו כול הזמן גדלתי באיזה שהוא פחד שאולי ככה דודים מתנהגים. שאם [המערער] מכניס אותנו לחדר בתור ילדות ואבא ואמא נמצאים בחוץ ויודעים ש[המערער] מכניס אותנו לחדר, אז תמיד היה באיזה שהוא תירוץ של תעשי לי נעים בראש, תעשי לי נעים בגב. ותמיד זה היה עניין של התחככות כאילו לשים את הישבן שלי על איבר המין שלו, מישושים באזור החזה, ישבן, למזלי מעל הבגדים [...] זה כאילו היה ידוע ש[המערער] קורא לקרוא לחדר, אין עם זה משהו בעייתי. וככה גם תמיד גדלתי שאולי פשוט ככה מתנהגים דודים וזה בתור ילדה קטנה".

35. לגבי התקופה שבה בוצעו העבירות, הרי שבניגוד לנטען בערעור ולרושם הראשוני מתמלול החקירה, מיטל לא אמרה שבאותו זמן היו למערער ילדים, אלא דיברה על מצב שבו היתה איתו לבד בבית (נ/12 עמ' 72 ועמ' 80). מעבר לכך היא התקשתה לספר פרטים נוספים ולתארך אירועים ספציפיים: "אתה דורש ממני משהו לחזור 18 שנה אחורה וזה משהו שהוא במעורפל", ולצד זאת הבהירה שהיא בטוחה בגרסתה "במאה אחוז" (עמ' 533-534 לפרוטוקול; נ/12 עמ' 74). בסעיף 42 לנימוקי הערעור נטען כי מיטל הודתה שהיא לא זוכרת מקרים ספציפיים, ואולם, ההפניה שם היא לעמ' 521 לפרוטוקול, שבו מיטל נשאלה בחקירה הנגדית מתי שמעה על מה שקרה למתלוננות האחרות, ועל שאלה זו היא השיבה: "אבל אני לא זוכרת, אתה רוצה שאני אגיד דברים שאני לא זוכרת". הנה כי כן, המערער מנסה ליצור באופן מלאכותי את הרושם שמיטל לא זכרה את המעשים, ולא היא.

יחד עם זאת, במהלך החקירה הנגדית, התבטאה מיטל באופן שלכאורה מעורר קושי:

"ש: ולכן מה שאני מבקש ממך כרגע למה אני מתעקש איתך, תביני, שלא תספרי לי מה את מרגישה היום שקרה בדיעבד, אלא מה את באמת זוכרת בזיכרון טהור,

ת: אני לא יכולה לזכור, לא כזיכרון טהור ולא כילדה בת 9, זה משהו שאני לא יכולה לזכור, אתה מדבר איתי על 18 שנה אחורה" (עמ' 504 לפרוטוקול).

במבט ראשון, נראה כי מיטל מודה שאין לה "זיכרון טהור" של האירועים אלא זכרונה מושפע מפרטים ששמעה מנפגעות אחרות, באופן ששולל את האפשרות לקבוע מסקנות על סמך עדותה. ואולם, לאחר שעיינתי בהקשר שבו נאמרו הדברים, אינני סבור כך. דבריה אלה של מיטל בחקירה הנגדית, באו בסמוך לאחר שאמרה:

"אבל אני לא מבינה, יש, שוב, בתור ילדה בת 9 ובתור אישה בת 27 לזכור מה היה לפרטים שאתה רוצה או מבקש שאני אזכור זה משהו שהוא קצת בלתי אפשרי אוקי?"

בהקשר זה, נראה כי דבריה של מיטל על העדר "זיכרון טהור" נסובו על הפרטים המדויקים של האירועים, להבדיל מן החוויה של האירוע עצמו, לגביה העידה כי היא בטוחה ב"מאה אחוז". ואכן, קשה לצפות מילדה שנפגעה מינית לזכור את פרטי הפרטים של האירועים לאחר 18 שנים. בנקודה זו מוטב לעצור ולהדגיש את ההבחנה בין נקודת מבטו של העד לבין חזקת החפות של הנאשם. מטבע הדברים, ניתן להבין מדוע עד שחווה אירוע טראומטי מתקשה לספק עדות מלאה וקוהרנטית שתכלול את כל הפרטים הרלוונטיים, ו"אין לצפות מאדם כי יזכור פרטי אירוע טראומטי כאילו תיעד אותו בזמן אמת, בייחוד כאשר מדובר בקורבן עבירת מין" (ע"פ 993/00 נור נ' מדינת ישראל, פ"ד נו (6) 205, 221 ו-233 (2002)). זוהי הפריזמה שדרכה נבחנת מהימנותו של עד או מתלונן, אשר אינה בהכרח מתערערת אם מתגלים בה חוסרים, אי-דיוקים או אפילו סתירות. בד בבד, מבחינת היחס של בית המשפט לזכויותיו של הנאשם, ברור שרף הוודאות הנדרש להרשעה אינו מתגמש בשל הקשיים הסובייקטיביים של העד למסור גרסה מלאה. כפי שציינתי בעבר:

"במרכז ההליך הפלילי נמצא הנאשם, הוא שעומד לדין והוא שעלול לשאת בעונש קשה מנשוא אם יורשע. ה'מובלעת' הראייתית' המיוחדת לעבירות המין מקשה עד מאוד על מלאכתו של סנגור. דווקא בשל האופי המיוחד של עבירות מין במשפחה, המבוצעות בחדרי חדרים, נקל לטפול על נאשם עלילת שווא, באשר נמנע ממנו להעיד עדי ראייה שחזו במתרחש וכך לסתור או להפריך את הטענות נגדו. הנה כי כן, ניתן להצביע על 'היררכיה' של קושי בקביעת ממצאי מהימנות ועובדה. במדרגה הראשונה ניצבות העבירות 'הרגילות', מעליהן עבירות המין לסוגיהן השונים, ומעליהן עבירות מין במשפחה" (ע"פ 5582/09, בפסקה 91).

קשיים דומים התגלו גם בהליך הנוכחי, ומידת הזהירות היא בהתאם, אך בסופו של ההליך התרשם בית משפט קמא כי מיטל: "דייקה מאוד בעדותה בתיאורה את האירועים ועדותה הותירה רושם מאוד טוב מבחינת כנותה ואמיתות תיאורה" (פסקה 86 להכרעת הדין). חרף טענותיו של המערער, שהעיקריות שבהן מפורטות לעיל, לא עלה בידו לשכנע כי בית המשפט שגה בהערכת המהימנות. האפשרות להסתמך על עדותה של מיטל קשורה גם לאופן שבו חשפה לראשונה את גרסתה בפני אמה ואחותה, כמתואר לעיל (בפסקה 3), לפני שנודע לה על החקירה המשטרית ולפני ששמעה כי אחותה נפגעה מידי המערער. נסיבות אלה תורמות לאמינות המיוחדת לדבריה.

36. לסיכום: הקביעה כי מיטל מסרה עדות מהימנה ואמינה – נותרה על כנה.

נאוה

37. נאווה העידה בבית המשפט כי המערער אנס אותה פעמים רבות, שמתוכן היא זכרה בבירור שלושה מקרים, וכן ניסה לבצע בה מעשה סדום, וביצע מעשים מגונים רבים תוך הפעלת כוח. בית המשפט קמא התרשם כי "המעשים הטראומטיים אותם סבלה מידי הנאשם נחקקו בגופה כמו בזיכרונה [...] במהלך עדותה ניכר היה מאוד הקושי שלה להעיד על האירועים, התקשתה לעמוד, בכתה, ועדותה רחוקה הייתה מלשקף דמות של מי שמתארת אירועים אותם לא חוותה על גופה" (פסקה 88).

עיון בפרוטוקול הדיון מחזק מאד את המסקנה הזו. תוכן העדות, וככל שניתן להתרשם - גם הדינימיקה של החקירה הנגדית, מותירים רושם עמוק כי נאווה דיברה מדם ליבה. בין היתר, נאווה העידה כי המערער:

"עושה בי מעשים מגעילים. שהייתי נגעלת מעצמי ונגעלת ממנו, הייתי מביאה איתי מגבונים שידעתי שאני הולכת לישון שם, הייתי מנקה את כל הגוף שלי עם מגבונים. הייתי בוכה שעות, יושבת על המיטה תופסת את הרגליים מתנדנדת ובוכה, לא היה לי את מי לשתף לא היה לי איך לשתף, לא ידעתי אם זה מותר, אם זה אסור. רק ידעתי שהוא מכאיב לי שזה לא בסדר".

38. בערעור נטען כי גרסתה של נאווה לא מתיישבת עם העובדה שאיש בסביבתה הקרובה לא הבחין בחבלות על גופה. אין ממש בטענה זו. ראשית, גם אם איש לא הבחין בחבלות - אין בכך ראייה שהדברים לא קרו. שנית, נאווה העידה שהיא הסתירה את המעשים: "הייתי צריכה לשקר לאמא שלי שזה קרה לי ממכה בארון" (עמ' 363). בנוסף, וחשוב עוד יותר: התנהגותה של נאווה בזמן אמת מחזקת מאד את אמינותה. דוגמה אחת לכך היא עדותה של נאווה כי היא ניסתה להתחמק מלהגיע לביתו של המערער כדי לשמור על ילדיו, אך נאלצה לעשות זאת (עמ' 366). אביה של נאווה מסר בבית המשפט גרסה זהה (עמ' 766-767), וכך גם אמה (עמ' 697).

במשטרה נאווה העידה כי אחד האירועים קרה כשאשתו של המערער היתה בחו"ל. בחקירה הנגדית בבית המשפט נאמר לה כי הנסיעה לחו"ל היתה במועד שאינו מתיישב עם גרסתה, ונאווה השיבה שהיא אינה בטוחה בכך, ויכול להיות שאשתו של המערער היתה במקום אחר (עמ' 436). הקושי לתארך את האירוע לא גורע מתוקף עדותה של נאווה, ולא מדובר בסתירה שפוגמת במהימנותה. טענה נוספת היא לסתירה בין נאווה לבין אמה, שהעידה כי נאווה ישנה בבית המערער רק כשאשתו היתה בחו"ל. גם בכך אין ממש. אביה של נאווה העיד שלפעמים היא ישנה בביתו של המערער (עמ' 767), גם אמה לא שללה זאת (עמ' 699), ואפילו המערער עצמו העיד כי ייתכן שהיא נרדמה בביתו מספר פעמים ל"שעה או שעה וחצי" (עמ' 1296).

טענה נוספת היא כי הודעתה של נאווה במשטרה לגבי האופן בו הסתיים "האירוע השלישי" (נ' 47) אינה עולה בקנה אחד עם גרסתה בבית המשפט (עמ' 374). דא עקא, בניגוד לנטען, מדובר בגרסה אחת, עקבית עד מאד. ההבדל הקל לגבי האופן בו הסתיים האירוע (האם המערער שמע רעש ויצא מהחדר או שנישק את נאווה ואמר לה לילה טוב) אינו בהכרח סותר. בנוסף, גרסתה של נאווה בעימות עם המערער (עמ' 101) זהה לגרסתה בבית המשפט כך שאין בסיס לטענה שהגרסה התפתחה או השתנתה עם הזמן. על פי גרסתה של נאווה האירוע התרחש בבית חמיו של המערער, ואילו המערער טען כי נאווה מעולם לא הגיעה למקום. מטבע הדברים נאווה התקשתה לתאר את הבית, שבו שהתה רק פעם אחת לפני שנים רבות, אך העידה שהיא זוכרת "גינה גדולה". המערער לא הפריך את טענתה זו, ונוכח הפירוט והדקדקנות שאפיינו את נימוקי הערעור - חזקה עליו שהיה עושה כן אם היתה מוכחת אי-התאמה בדבריה.

39. לסיכום: נאווה תיארה בבית המשפט מעשים חמורים ביותר שעשה המערער. עדותה מהימנה, עקבית ומשכנעת. טענותיו של המערער אינן מגלות פגם כלשהו בהחלטתו של בית המשפט קמא להסתמך על עדותה ולבסס עליה הרשעה. כפי שיפורט בהמשך, בחקירתו במשטרה המערער גם הודה בביצוע מעשים מגונים בגופה של נאווה.

אורנה

40. המערער טען כי קיימים הבדלים מהותיים בין תמליל החקירה של אורנה שנערך על בסיס הקלטה (נ/43) לבין ההודעה שרשמה החוקרת (נ/44). אף נטען כי ההבדלים הם כה משמעותיים עד ש"דבר זה גובל בשיבוש הליכי משפט" (פסקה 287 לעיקרי הטיעון).

עיינתי במסמכים האמורים ולא מצאתי בסיס לטרונייתו של המערער. מבלי לחזור בפירוט על כל הטענות אסתפק בשני דוגמאות להמחשה. המערער הלן על פערים בין התמליל לבין ההודעה ביחס למועד שבו התחילו העבירות. למעשה, על פי התמליל: "ש: לפני כמה זמן זה היה? ת: אני לא זוכרת... (משפט לא ברור)", אחר כך אומרת אורנה "כיתה ד', ה', ו'", ולאחר היסוס מעריכה שהיתה בת "שמונה, תשע" (נ/43, עמ' 1). על פי ההודעה שערכה החוקרת, אורנה אמרה: "זה התחיל כשהייתי בכיתה ה' כלומר הייתי בת תשע" (נ/44, שורה 4). המערער הוסיף וטען כי על פי תמליל החקירה המתלוננת כלל לא זכרה מתי היתה הפעם הראשונה בה נפגעה, ומפנה לעמ' 2 לפרוטוקול. ואולם, את השאלה שנשאלה שם ניתן להבין כשאלה על תוכן האירוע ולא על המועד ("את זוכרת את הפעם הראשונה?" - "לא"). בשני המקרים לא מצאתי דופי בהודעה שרשמה החוקרת כדי לשקף את עיקרי הדברים. כאמור, מדובר בדוגמאות שמראות כי הערעור אינו מבוסס ואינו מצביע על כשלים אמיתיים בחקירה או בגרסתה של אורנה. יוער כי בתמליל חסרים משפטים שלא פוענחו בתמלול, גם משום שאורנה בכתה בשעת החקירה, וייתכן שבנקודות אלה עדיפה דווקא ההודעה שרשמה החוקרת. הטענה לשיבוש הליכי חקירה אף נדמית בעיני מופרכת מעיקרה בשים לב לכך שהחקירה הוקלטה ותומללה, כך שבשום שלב לא היתה אפילו אפשרות תיאורטית להסתיר את תוכנה מעיני ההגנה או בית המשפט.

[במאמר מוסגר: אין זו פעם ראשונה שיש פער בין התמליל המדויק לבין התקציר שנרשם בזמן אמת על-ידי החוקר. השאיפה היא כמובן לדיוק מקסימלי ועל החוקר להישמר שלא לתקצר את הדברים באופן שעלול להטעות. עם זאת, יש לזכור כי אין דין תמלול מלא, שנערך בניחותא תוך כדי שמיעת ההקלטה, כדין הודעה שנערכת בזמן אמת, בזמן החקירה, ומיועדת לחתימה מיידית של הנחקר].

41. המערער טען כי אין מקום לקבל את עדותה של אורנה שכן "כל התיק הזה מושרש על תיאום גרסאות שהיה בו כדי להשפיע בצורה קשה על זיכרונם האותנטי של העדים" (פסקה 307 לנימוקי הערעור). טענה זו הופרחה ללא ביסוס, והמערער לא טרח להסביר מי יכול היה לדבר עם אורנה לפני שהיא מסרה את גרסתה במשטרה ומי יכול היה להשפיע על האופן בו היא זוכרת את האירועים. למעשה, אורנה היתה הראשונה שמסרה עדות במשטרה, בזמן שהמתלוננות האחרות לא חשבו על כך, והיא גם לא קרובת משפחה של יתר המתלוננות.

42. טענה נוספת היא שאורנה הושפעה משיעורי חינוך מיני ולכן ייחסה למעשיו של המערער קונוטציות מיניות, "אבל מי אמר שזה נכון? למה זה שהמערער היה מושיב את [אורנה] על ברכיו, בהכרח אמור להוביל למסקנה שמדובר במעשה מיני?" (פס' 311 לנימוקי הערעור). בנסיבות העניין, זוהי טענה כמעט מקוממת. אורנה העידה באופן עקבי

וברור על האופי המיני הבוטה של המעשים:

"אז כשהייתי מגיעה לבית שם הוא היה מוצא זמן שאני לבד, או היה גורם שיהיה זמן לבד, והיה [מתחילה לבכות]. היה מושיב אותי עליו, עם האיבר מין שלו בתחת שלי [...] הוא היה מזיז אותי קדימה ואחורה, ולא הייתי יודעת מה הוא עושה לי, מה הוא רוצה ממני [...] והיה לוחש לי דברים באוזן. להגיד שאני אוהבת אותו, להישבע על זה" (עמ' 545-540 לפרוטוקול).

הדברים אינם מותירים מקום לפרשנות. יתר על כן, אין מנוס אלא להזכיר גם כאן שהמערער עצמו הודה במשטרה שהתחכך בגופה של אורנה באופן מיני. בבית המשפט המערער חזר בו ואמר שהדברים נאמרו רק מתוך לחץ שהפעילו עליו החוקרים, והוא מעולם לא ביצע באורנה מעשה בעל אופי מיני. הטענה העובדתית כי הוא הושיב את אורנה על ברכיו, והיא פירשה זאת בטעות כמעשה מיני, לא נשמעה מפיו בשום שלב ויש לדחותה מכל וכל.

זאת ועוד, מספר שנים לפני שאורנה מסרה את הודעתה במשטרה, היא סיפרה לחברתה שהמערער הטריד אותה מינית. אותה חברה נחקרה במשטרה והעידה בבית המשפט, וגרסתה דומה מאד לגרסה שמסרה אורנה (עמ' 736-737 לפרוטוקול). בנימוקי הערעור (פסקה 306) נטען כי לאותה חברה נאמר מראש שהיא עומדת להיחקר על הטרדה מינית מצד המערער. גם בהקשר זה, טענותיו של המערער מתמקדות בטפל ולא בעיקר. לחברתה של אורנה לא היה מניע כלשהו להכפיש את המערער, ובית המשפט ייחס משקל לדבריה (פסקה 91 להכרעת הדין). החברה מסרה עדות ברורה ומפורטת שעולה בקנה אחד עם גרסתה של אורנה, ויש בכך כדי להוסיף משקל ניכר לדבריה.

43. גם בעניינה של אורנה טען המערער כי אילו היתה נפגעת, היה מצופה ממנה לא להמשיך לבוא לביתו (פס' 308 לנימוקי הערעור). תמיהה זו אינה במקומה. אורנה העידה על מעשים שביצע בה המערער כשהיתה ילדה בכיתה ה' והלכה לבקר בבית חברתה. לדבריה: "זה היה לא נעים לי, אבל לא הבנתי מה זה" (עמ' 609 לפרוטוקול). במהלך החקירה הנגדית, אורנה אף נשאלה ישירות מדוע המשיכה להגיע לביתו של המערער, והשיבה בכנות: "אני לא יודעת למה. זה, כי קודם כל היא הייתה חברה שלי, והייתה אומרת לי כל הזמן לבוא אליה. חשבתי שאולי הפעם כאילו זה ייגמר וזה לא יקרה. אבל זה היה קורה, ואז התחלתי, זה לא היה לי נעים אף פעם, הדברים האלה שהיה עושה לי. אבל אני באמת לא יודעת למה המשכתי ללכת אליה" (עמ' 548). זוהי תשובה הולמת, וראוי להזכיר, כי גם בנסיבות תמוהות הרבה יותר, התנהגות "לא רציונלית" של קורבן עבירת מין אינה בהכרח פוגמת במהימנותו (עניין ניימן, בפסקה 26; ע"פ 6375/02 בבקוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 419, 429 (2004)).

44. לא מצאתי ממש גם ביתר טענותיו של המערער נגד המהימנות שייחס בית המשפט קמא לעדותה של אורנה, ומסקנתו עומדת בעינה.

רחל

45. כזכור, רחל סירבה להגיע לתחנת המשטרה למסור את גרסתה. גם כאשר עמדה על דוכן העדים היא הבהירה: "אני לא רציתי להיות במעמד הזה. אני אפילו התחמקתי, יכולה להגיד, מלהגיע למקום הזה", אך "לצערי גם אני בין

הנפגעות" (עמ' 988). רחל שיתפה שהיא סובלת מ"חורים בזיכרון" בעקבות טראומה שחוותה (בלי קשר למערער). רחל העידה בבית המשפט על מקרים רבים שבהם המערער נגע באיבריה המוצנעים, ולדבריה המעשים נמשכו שנים, כמעט בכל הזדמנות אפשרית. היא לא הצליחה להיזכר במקרה ספציפי אך עדותה כללה פרטים: חלק מהמעשים נעשו בביתה, בחדר של אחותה, בערבי שבתות, והמערער שלח ידיים מתחת לבגדים, התחכך בה, והגיע לסיפוק מיני. לדבריה, המערער היה "נוגע באיברים אישיים ופרטיים [...] [העדה בוכה] [...] ברוב המקרים, המקרה היה נגמר בזה שהמכנסיים שלו רטובים [...] [העדה בוכה] כשהייתי אומרת די, מספיק, אני לא רוצה, הוא לפעמים היה מפסיק. לפעמים רק היה רוצה לגמור ואז להניח לי" (עמ' 993-994 לפרוטוקול).

לאחר שהוזכר לה כי בחקירה במשטרה היא ציינה את הריח של המערער, אמרה שהיא אכן זוכרת ש"היה לו ריח של זיעה. ריח של, של התעייפות [...] ריח של גבר. אני לא יודעת, אני לא נעים. לא יודעת" (עמ' 1006).

בית המשפט קמא התרשם כי "במהלך עדותה בלט הקושי שלה להעיד והשבר בו היא נמצאת בשל הצורך להעיד כנגד הנאשם. מעדותה ניתן היה להתרשם בבירור שהנה האדם האחרון אשר יבקש להעליל על הנאשם" (פסקה 90). ואכן, אין ספק שרחל לא רצתה לפגוע במערער. אפילו בזמן המשפט, היחס שלה כלפיו אמביוולנטי ("היום אני לא יודעת מה אני מרגישה כלפיו. לא שנאה, לא יודעת כעס. לא יודעת אהבה, לא יודעת דוד. לא יודעת, לא יודעת") (עמ' 1018, 1004, 1026). לא למותר להביא כאן גם את התבטאותו של המערער בבית המשפט: "[רחל] היא אהבת חיי ואני חושב שאני אהבת חייה [...] אני רוצה להגיד שאני אהבתי אותה באופן מיוחד, היא אהבה אותי באופן מיוחד. הייתה בינינו באמת אהבה מיוחדת" (עמ' 1285-1286).

46. גם המערער לא טען שרחל מנסה להפליל אותו, אלא לטענתו האירועים עליהם סיפרה מבוססים על זיכרון כוזב, שנוצר לאחר שהפרשה התפרסמה ובעקבות חשיפה למידע חיצוני. בית המשפט קמא לא התייחס לאפשרות זו בהכרעת הדין.

בניגוד לטענות דומות לגבי יתר המתלוננות, טענתו זו של המערער אינה משוללת יסוד. ניתן למצוא בעדותה של רחל ביטויים שמלמדים על "זיכרון מודחק". לדבריה, היא החלה להיזכר באירועים רק לאחר שהמערער נעצר. אמה של רחל שאלה אותה אם גם היא נפגעה ממנו, ותשובתה הראשונית היתה שלילית, אך באותו לילה החלו לצוץ בראשה הבזקי זכרונות. עם חשיפת הפרשה ובמקביל לטיפול פסיכולוגי שעברה, היא נזכרה בהדרגה בפרטים נוספים:

"כשאמא שלי שאלה אותי אם קרה דבר כזה. אמרתי לה לא. במילה הראשונה שלי הייתה לא. באותו לילה באמת ישנתי עם עצמי וחשבתי ונזכרתי ונהייה לי פלאשבקים. הבנתי שכן" (עמ' 1005).

"אני מטופלת אצל פסיכולוגית. הרבה דברים עולים. הרבה דברים צפים. הרבה דברים שלא הייתי מודעת להם יוצאים מתוך מקום שלא חלמתי בכלל שיצאו [...] אני מטופלת בגלל החוסר זיכרון הזה. בגלל הבעיה הקשה הזאת" (עמ' 1011).

"זה הזמן שפתח לי. כן. זה הזמן. לא הפסיכולוגית. אני עצמי והזמן שעובר. כל יום שעובר אני יכולה גם לדעת עוד ועוד

דברים על עצמי. כי אני מחדדת לעצמי את הזיכרון שאיבדתי[...] אני עדיין סובלת מזיכרון. אני עדיין [...] בגלל זה אני לא אומרת מה שאני לא זוכרת" (עמ' 1016).

"אני נזכרתי אחרי שאמא שלי שאלה אותי את השאלה. ולאט, לאט, עם הדברים, לאט, לאט גם אני שחזרתי לעצמי את מה שקרה לי" (עמ' 1049).

"ככל שאני עצמי התמודדתי עם המצב שלי, יצאו לי דברים החוצה [...] אחרי יום אחרי יומיים אחרי שלוש, כל יום עלה לי דבר אחר" (עמ' 1050).

47. מצד שני, התבטאויות אחרות של רחל מלמדות כי במהלך השנים המעשים לא נמחקו מזכרונה ולא מדובר בשיכחה מוחלטת. מהתבטאויות אלה נראה כי היא אכן הדחיקה ושכחה את פרטי המעשים אך זכרה את עצם קיומם. הבזקי הזיכרון הציפו אצלה פרטים ותחושות, אך לא את עצם העובדה שהיא נפגעה מידי המערער.

"אחרי שהזכירו לי את המקרה הזה, ששמתי בצד, אז בעצם, אני היה לי פלשבקים של זה" (עמ' 990).

"שמתי את זה בתוך מגירה, לנעול, לסגור. לא רציתי לפתוח את זה לעולם" (עמ' 1050, וכן עמ' 1002).

רחל מתארת את היחס שלה למעשים ולמערער בזמן עבר, ומספרת גם על התחושות שלה כלפי המעשים וכלפי המערער בתקופה שלפני חשיפת הפרשה. בא-כוחו של המערער שאל את רחל אם בזמן אמת היא הבינה את משמעות המעשים, והיא השיבה: "לא הסתכלתי על זה אסור מותר. הסתכלתי על זה כסוג של אהבה" (עמ' 1042). לשאלה מדוע היא מעולם לא חשפה את מעשיו של המערער, ענתה רחל תשובה שלא קשורה לבעיות זיכרון אלא לסיבות אחרות:

"ש: לא חשבת לספר את זה לאף אחד?"

ת: לא.

ש: למה?

ת: לא יודעת. מהפחד אולי, אולי

ש: מהפחד ממה?

ת: מהפחד שיקרה, מה שקרה עכשיו, אבל רק איתי בבית משפט, פה.

ש: אז תקשיבי, אז את כן הבנת שמהו פסול. אם את תספרי אז יהיה בית משפט. זה מה,

ת: לא. אני פחדתי שיהיה בלאגן מזה. שאני פחדתי, שזה. אני יודעת שזה משהו אסור [...] אבל סוג של אהבה" (עמ' 1042-1043).

זאת ועוד, רחל העידה על מחשבותיה במשך השנים שחלפו: "תמיד חשבתי שהוא אוהב אותי יותר מידי. גם אף פעם לא חשבתי שזה עוד נוספות. תמיד חשבתי שזה האהבה שלו אליי. שהוא ככה אוהב אותי" (עמ' 1042-1043); "ניסיתי לייחס את זה לדוד. לדוד אוהב [...] זה מה שהרגשתי. שדוד שלי אוהב אותי בצורה קצת שונה [...] יותר נוגע, יותר מחבק. יותר" (עמ' 1063). תיאור הזיכרון המתמשך מוכיח שגם אם היא שכחה את פרטי המקרים, רחל "תמיד" זכרה ש"ככה הוא אוהב אותי".

48. בנסיבות אלה קשה לקבוע כי מדובר ב"זיכרון מודחק" במובן של אמנזיה מוחלטת. להבדיל ממקרים אחרים שבהם התעוררה הסוגיה, בענייננו הצדדים לא הגישו חוות דעת מטעם מומחים שיכולים היו להתייחס לטענה כי מדובר ב"זיכרון מודחק" או "זיכרון מושגל". סוגיה זו בכללותה לא התלבנה בבית המשפט קמא, וקשה לקבוע מסמרות, אך ייתכן שהמונח המתאים לענייננו הוא "זיכרון משוחזר":

"הליך של היזכרות ושחזור הדרגתי עד לבניית הרצף של הסיפור המלא והקוהרנטי, לעיתים כחלק מהתהליך התרפויטי. לדעתי, השימוש במונח זה הוא 'ניטרלי' ויכולים לעשות בו שימוש הן המצדדים בתופעה של זיכרון מודחק והן הגורסים כי הדבר עלול לגרום לשחזור זיכרונות שווא וכי מדובר בזיכרון שגוי או מושגל" (ע"פ 5582/09, בפסקה 126).

כפי שציינתי לעיל (בפסקה 15), היזכרות הדרגתית אינה מאפיינת רק מקרים של "זיכרון מודחק" (לשלמות התמונה אציין כי ישנם מומחים שלדעתם כאשר "זיכרון מודחק" עולה באופן הדרגתי, מתעורר חשש שמדובר בזיכרון כוזב (ראו ע"פ 5582/09, בפסקאות 68 ו-72; ועמדה שונה בפסקה 113)).

49. מכל מקום, גם אם נניח שבבסיס עדותה של רחל עומד "זיכרון מודחק" או "זיכרון משוחזר", הרי שבאופן עקרוני ניתן לבסס על עדותה הרשעה בפלילים, אם קיימות ראיות מחזקות משמעותיות. עמדתי על כך בע"פ 2218/10, בפסקה 98: "במקרה של זיכרונות מודחקים, נדרשים חיזוקים נוספים ומשמעותיים יותר לגרסת המתלונן, כדי לצמצם ככל שניתן את האפשרות ל'סיכוני משגה'" (ההדגשה במקור). וכן בע"פ 5862/09, בפסקה 128: "מאחר שהכלים העיקריים של מהימנות ושל מצב נפשי מאבדים ולו חלק מכוחם, על בית המשפט לתור אחר ראיות מחזקות חיצוניות שאינן נובעות מהמתלוננת עצמה כדי להרשיע את הנאשם, כגון: עדויות נוספות, מעשים דומים, הודאה או ראשית הודאה וסימנים רפואיים או נפשיים-התנהגותיים בזמן אמת" (וגם ע"פ 3958/08 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 85 (10.9.2014)). בענייננו אין עדים נוספים לאירועים המיניים שעליהם העידה רחל, וגם אין ראיות שנערכו בזמן אמת (כגון יומן או תיעוד רפואי), אך כפי שאפרט, עדותה של רחל זכתה לחיזוק באמצעות ראיות חיצוניות, מעשים דומים וראשית הודאה מצד המערער.

50. תחילה, בית המשפט קמא נתן אמון בגרסתה של רחל, וקריאת הפרוטוקול מחזקת את ההתרשמות כי על אף קשיי הזיכרון, היא העידה רק על חוויות שחוותה. תיאור הריח, הסיטואציות המיניות, התחושות, המיקום המדויק, וההדגשה כי המערער הפסיק לגעת בה כאשר סירבה - מחזקים את אמינותה. עדותה של רחל מתאפיינת בפתחות

וכנות לגבי בעיות הזיכרון שלה, והיא העידה כי היא מקפידה לספר רק פרטים שהיא זוכרת בוודאות: "אני מדברת מתוך מה שכן אני זוכרת [...] מה שאני לא זוכרת, אני לא זוכרת ואני שמחה שאני לא זוכרת גם"; "אני מנסה כל יום להיזכר. כל יום אני נזכרת בפרטים אחרים. לא זוכרת. זוכרת גם אצל סבא. לא זוכרת בוודאות. אז אני מעדיפה להגיד לא זוכרת" (עמ' 1036 לפרוטוקול).

כדי להסביר מדוע רחל העידה נגדו למרות אהבתה כלפיו, טען המערער כי גורמים במשפחה לחצו עליה לעשות כן במסגרת עלילת שווא שנולדה מניסיון סחיטה. רחל שללה זאת מכל וכל, ושללה גם כל ניסיון חיצוני להשפיע על עדותה (עמ' 1026, 1057). כאמור, עדותה התאפיינה בכנות ופתיחות, גם בנקודות "חלשות" מבחינתה, ולכן איני מפקפק בדבריה אלה.

51. כאמור, גרסתה של רחל נתמכת גם בחיזוקים חיצוניים. לדבריה, המעשים המגונים היו מתחילים כשהמערער היה מבקש ממנה לשחק בשיערו ולעשות לו מסאז' (עמ' 995). מתלוננות נוספות העידו כי המעשים המיניים התחילו בכך שהמערער היה מבקש מהן "לעשות לו נעים בגב או לשחק לו בשיער" (הודיה - עמ' 18; נאוה - עמ' 363-364; מיטל - עמ' 470). גם המערער עצמו אמר בבית המשפט: "אהבתי מסג', שמשחקים לי בשיער", ובחקירתו במשטרה הודה בביצוע מעשים מגונים בנאוה ודליה בדיוק בסיטואציות כאלה (ת/2). בנוסף, רחל העידה כי המערער היה מצמיד אותה לקיר ומתחכך בה מאחור עד שהגיע לסיפוק (עמ' 993); ומיטל העידה על מעשים זהים (עמ' 474).

כאן המקום להזכיר כי ערב התלונה של רחל במשטרה היא נכחה במפגש המתלוננות, וכאמור, ההנחה היא שהן שיתפו בעיקר רגשות אך גם חלק מהפרטים העובדתיים. עובדה זו מפחיתה ממשקלו של החיזוק שנובע מדמיון בין הגרסאות. המערער אף ביקש לראות בכך הוכחה לכך שזכרונה של רחל הטעה אותה, שכן הצטרפותם של קשיי הזיכרון וזיהום העדות מעוררים קושי ניכר לקבוע ממצאים על בסיס גרסתה. לכאורה זוהי טענה כבדת משקל, אך היא מתעלמת משיחת טלפון שנערכה לפני מפגש המתלוננות. בשיחה זו, מיום 22.4.2014, התקשרה החוקרת לרחל, ורחל "סיפרה בקצרה כי [המערער] נהג להתחכך בה בגילאים 14-15 ככל הזכור לה" (נ/37). ראייה זו מוכיחה בבירור שגרסתה של רחל לא נוצרה לאחר מפגש המתלוננות אלא קודם לכן.

52. על רקע דברים אלה, אני סבור כי הובאו חיזוקים מספקים לעדותה של רחל, באופן שאינו מותיר ספק סביר בכך שהמערער ביצע בה מעשים מגונים. על אף קשיי הזיכרון, רחל העידה עדות אותנטית. תיאור הסיטואציות שבהן התחילו האירועים המיניים - אינו שנוי במחלוקת. יש קווי דמיון בין גרסתה לבין גרסאות של מתלוננות אחרות, ואמנם היא השתתפה במפגש המתלוננות לפני שמסרה עדות במשטרה, אך עוד לפני המפגש היא דיווחה לחוקרת המשטרתית שהמערער התחכך בה כשהיתה ילדה. המערער הודה בביצוע מעשים מיניים בנסיבות דומות באחייניות נוספות. הצטברותן של נסיבות אלה, מקשה עליו לתאר תרחיש שבו העדות אינה אמינה. המסקנה היא כי רחל העידה על חוויות אמיתיות שאירעו במציאות: המערער נגע באיבריה המוצנעים והתחכך בגופה עד שהגיע לסיפוק מיני.

53. בשלב זה יש להידרש לטענתו החלופית של המערער כי המעשים נעשו רק לאחר שמלאו לרחל 16 שנים, ולכן אינם מהווים עבירה פלילית. הבסיס החוקי לטענה זו הוא ההגדרה הממעתת בסעיף 351(ה) לחוק העונשין, התשל"ז-1977: "לענין עבירה של בעילה אסורה לפי סעיף קטן (ב) או של מעשה מגונה לפי סעיף קטן (ג)(3) שנעשו במי שמלאו לו שש עשרה שנים, לא יכללו דוד או דודה, גיס או גיסה בהגדרת 'בן משפחה'". לטענת המערער, גם בהנחה שהמעשים התרחשו כפי שרחל תיארה אותם, עדיין לא ניתן לקבוע שהם נעשו לפני שמלאו לה 16 שנים. זאת,

נוכח קשיי הזיכרון של רחל והקושי שלה לתארך את האירועים, וכן בהינתן שהיא העידה כי מספר מקרים אירעו בבגרותה.

אין בידי לקבל את טענתו של המערער. אמנם רחל לא ידעה לומר בוודאות באיזה גיל היתה כשהמערער התחיל לבצע את המעשים המגונים, אך ברור מתוך עדותה שהיא היתה מתחת לגיל 16. במשטרה היא אמרה שהאירועים התחילו "בערך מגיל 12", ובבית המשפט אישרה זאת. גם כשאמרה שהיא לא זוכרת באיזה גיל היתה, היא הסבירה: "ילדה. 16, 14, 12" (עמ' 990). בחקירה נגדית חזרה על טווח זמנים דומה: "מגיל 12 עד 17" (עמ' 1020); "אני זוכרת שזה היה בין 12 ל-15. יכול להיות אפילו 10. אני לא זוכרת בוודאות [...] בסביבות ה-12. זה כמעט, ככה, גיל שאני זוכרת" (עמ' 1044). ובחקירה החוזרת: "בסביבות ה-12. עוד פעם אני חוזרת ואומרת בסביבות ה-12. אני לא יודעת גילאים ממש, מתי התחיל, מתי האמצע, מתי סוף. בסביבות ה-12". מתוך רצף ההתבטאויות הללו מתברר כי למרות הקושי לתארך במדויק את המעשים, ברור שהם התחילו לפני שמלאו לרחל 16 שנים, ולפיכך טענתו של המערער נדחית.

54. מסקנה: אין מקום להתערב באמון שרחש בית המשפט קמא לעדותה של רחל, וניתן להרשיע את המערער בעבירות של מעשים מגונים ברחל לפני שמלאו לה 16 שנים.

הודאתיו החלקיות של המערער וטענות נוספות בערעור על הכרעת הדין

55. כפי שצינתי לעיל, המערער הודה במשטרה בחלק קטן מהמעשים המגונים המיוחסים לו בכתב האישום, אך בהמשך חזר בו וגם בערעור נטען כי מדובר בהודאת שווא. אין בידי לקבל את הטענה. בית המשפט קמא כבר עמד על הטעמים לדחיית הטענה (פסקה 93 להכרעת הדין) והדברים מקובלים עליי. בקצרה אציין כי לאחר היוועצות בעורך דין, המערער מסר הודאה חלקית, אך מפורטת, והביע חרטה על ביצוע מעשים מגונים בשלוש מתלוננות בהיותן קטינות (ת/2; פסקה 40 להכרעת הדין). הוא לא חזר בו מהודאתו גם בחקירות הבאות, למעט לגבי אחת המתלוננות. בחנתי גם את טענותיו של המערער נגד האופן שבו התנהלה החקירה, אך לא התרשמתי כי הופעל על המערער לחץ חריג או בלתי לגיטימי, או שנפגעה זכותו להיוועץ בעורך דין. הודאתו החלקית של המערער בפני אחד החוקרים, במהלך "הפסקת סיגריה", תועדה במזכר (ת/22), וממילא איני מייחס לה חשיבות רבה שכן המערער חזר על הדברים בפירוט בתוך חדר החקירות המוקלט ומתומלל.

ההודאות חזרו על עצמן גם בעימותים עם נאוה ודליה, ולדעתי עובדה זו מקשה מאד על הטענה כי מדובר בהודאות שווא. בהקשר זה ראיתי להוסיף, כי בהכרעת הדין לא ניתן משקל מספק לעימותים של המערער עם המתלוננות שאזרו אומץ לעמוד מולו ולהטיח בו את גרסתו, ללא כחל וסרק, אך גם ללא הפרזות והגזמות (ת/5ב). גם בסערת הרגשות שאפיינה את העימותים, ניכרים הדיוק והעקביות בגרסתן של נאוה ודליה, ויש בכך כדי להוסיף משנה תוקף לדבריהן. ראוי לציין לשלילה את טענתו של המערער כי נאוה לא התנהגה בעימות כ"בחורה פגיעה" ולא רואים עליה שהיא עברה "טראומה נפשית" (פסקה 273 לנימוקי הערעור). התרשמתי מהעימות היא כי נאוה משוכנעת בגרסתה, זוכרת היטב את החוויות הקשות שנצרכו בנפשה, לא מהססת לפרוק את המטען שנשאה במשך שנים ארוכות ולהטיח במערער אישומים מפורטים, ואף הטיחה בפניו "עכשיו אני יוצאת מהגיהנום. ואתה נכנס אליו".

[במאמר מוסגר: במסגרת העימות, התעמתה עם המערער אשה נוספת שהטיחה בו כי הוא אנס אותה באופן

אכזרי כשהיתה ילדה. הפרטים של אירוע זה לא נכללו בכתב האישום ולא מוזכרים בהכרעת הדין, ככל הנראה משום שחלה עליהם התיישנות].

56. המערער טען כי "המחדל הקשה ביותר של המאשימה" הוא ההימנעות מלהביא לעדות את אמן של דליה והודיה (פסקה 350 לנימוקי הערעור). לא התרשמתי כי הגנתו של המערער נפגעה מכך. שמה של האם הוזכר פעמים רבות במהלך העדויות, אך הקשר הישיר שלה לאירועים המתוארים בכתב האישום הוא הטענה כי נודע לה על חלק ממעשיו של המערער לפני שנים רבות. והנה, גם המערער עצמו הודה בכך שהדברים הגיעו לאזניה. לדבריו היתה להם "שיחה קצרה" ולא נעימה "לפני כמה שנים", והוא הכחיש שפגע בבתה (ת/9, עמ' 104-106; וראו פסקה 53 להכרעת הדין). כלומר, פוטנציאל היכולת של העדה לתרום לבירור האישומים - מוצה ברובו בדרך אחרת, ולכן גם ההחלטה לא לכפות עליה להעיד, נוכח נסיבותיה האישיות, היא החלטה סבירה (פסקאות 68-71 לעיקרי הטיעון מטעם המדינה).

57. קו ההגנה של המערער בבית משפט קמא היה כי המתלוננות החליטו לפגוע בו נוכח סכסוך משפחתי על ירושה, ומתוך רצון לסחוט ממנו כסף. בית משפט קמא דחה את הטענה מכל וכל, באופן מנומק (פסקה 91 להכרעת הדין). במקומות מסויימים בערעור חזרה ועלתה טענה זו, אך המערער לא התמודד עם הנימוקים שהובאו בהכרעת הדין ואיני רואה צורך לחזור עליהם. למעלה מן הנדרש אציין כי האופן בו נפתחה החקירה (לעיל פסקאות 2-3) והמורכבות הרגשית שבאה לידי ביטוי בעדותן של המתלוננות - מוכיחים שלא היתה כוונה להעליל על המערער או לסחוט את כספו. כפי שנאמר בהכרעת הדין (פסקה 93): "בעדותן לא היה ניצוץ של רצון להרע, לפגוע, לתאר אירועים שלא התרחשו. כולן, ללא יוצאת מהכלל, היו מוותרות על המעמד ועל עדותן לו אך האירועים לא היו מתרחשים".

כפי שכבר הבהרתי, גם אם דליה שקלה להגיש נגד המערער תביעה אזרחית או ליטול חלק בהליך גישור לצורך פיצוי כספי, אין בכך דבר שמחליש את אמינותה. אכן הצעד הרצוי הוא הגשת תלונה למשטרה, אך איננו יכולים לעצום עינינו מן המורכבויות והקשיים המאפיינים מקרים של עבירות מין במשפחה, ולהתעלם מכך שהגשת תלונה במשטרה במקרים כאלה אינה צעד פשוט אלא מהלך שכרוך במחיר ודורש אומץ-לב ונחישות. בענייננו, מצטרף למסכת החיזוקים לגרסת המתלוננות גם המכתב שכתבה דליה לפני הגשת התלונה (ת/16) שמפרט את גרסתה העובדתית ואת תחושותיה באופן שקשה לטעון שהוא הוכן מבעוד מועד כדי לטפול על המערער אשמת שווא במקרה הצורך.

סיכום הערעור על הכרעת הדין

58. עד כה התמקדתי בבחינת טענותיו של המערער, אך חשוב להדגיש כי התמונה הראייתית המלאה כוללת מספר נדבכים שמובילים באופן ברור למסקנה המרשיעה. העדויות נמסרו שנים רבות לאחר שהמעשים אירעו, אך עוד קודם לפתיחת החקירה חלק מהמתלוננות חשפו את מעשיו של המערער. כשנאוו היתה בערך בת 11 (שנים ארוכות לפני שהחלה החקירה) היא שוחחה עם דליה ולפתע פרצה בבכי. לדברי נאוה: "היא שאלה אותי מדובר על [המערער], אמרתי לה כן ואז היא אמרה לי אני גם עברתי את מה שאת עברת וזהו ואז היא, בכינו ביחד, בת אחת עשרה וחצי, על דבר כל כך כואב מתחבקות. לא סיפרתי לה בפרטי פרטים היא לא סיפרה לי בפרטי פרטים". בערך באותה תקופה דליה, שהיתה בערך בת 12, שיתפה את אחיותיה בכך שהמערער פוגע בה. הבנות סיפרו על המעשים לאמן, שאמנם לא העידה בבית המשפט אך ידוע לנו שפנתה למערער בנושא (לעיל פסקה 56). האם גם נחקרה במשטרה לאחר שהפרשה נחשפה, והביעה חרטה על האופן בו התנהלה בשעתו נוכח הידיעות שהגיעו אליה.

בנוסף, כשאורנה היתה בכיתה ז' או ח', היא סיפרה על המעשים לחברתה. החברה הובאה לעדות ודבריה מתיישבת היטב עם דבריה של אורנה.

כשנה לפני שהמידע הגיע למשטרה, דליה חשפה בפני בן-זוגה את מעשיו של המערער. על פי עדותו:

"התחלתי לחפש אותה במועדון יצאתי החוצה. היא הייתה בחוץ בוכה מפורקת. עד שמצאתי אותה לאחר כ-40 דקות שעה לפחות. מצאתי אותה בוכה מפורקת וזה בעצם עוד כשלא ידעתי על כל המקרים וכל הסיפור. שמה בעצם היה הפעם הראשונה שהיא אמרה לי [...] אנחנו לא יכולים להמשיך את הקשר. אני עברתי משהו שבעתיד יכול להשפיע על הקשר שלנו. ניסתה לרמוז לי, ניסתה זה. אבל הבנתי שהיא חותרת לאיזה מקום. אמרתי לה דברי. אמרה לי עברתי הטרדה. והיא אמרה ש, זה מלא בכי. [...] היא אמרה שדוד שלה היה נוהג לגעת בה".

כאמור, בעקבות זאת דליה התייעצה עם עורכי-דין, העלתה את הדברים על הכתב ואף פנתה ישירות למערער. אחיו של המערער תיווך ביניהם ונדונה אפשרות לפנות לגישור. המערער מצידו אמר שהוא בתקופה לחוצה וביקש להשהות את הליך הגישור, אך בשלב זה החקירה החלה והפרשה נחשפה.

59. מזכיר כי החקירה המשטרית נפתחה בנסיבות שונות חסויות, ולא בעקבות תלונה או יוזמה של המתלוננת. גם בהמשך, המתלוננת לא ששו להפיל את המערער והביעו חוסר נוחות מהמעמד שבו הן מפלילות קרוב משפחה שזכה בעיניהן למעמד נכבד. בחקירתו במשטרה, לאחר שהתייעץ עם עורך-דין, המערער הודה בביצוע מספר מעשים מגונים בחלק מהמתלוננות. הודאתו המפורטת, שכללה גם הבעת חרטה לצד אלמנטים של "האשמת הקרבן", תואמת במידה רבה את גרסאותיהן לגבי האופן בו בוצעו המעשים, אך יובהר כי אלה הם המעשים הפחות חמורים שנכללו בכתב האישום.

60. במסגרת הליך, שבע מתלוננות העידו בפני בית המשפט ולאחר חקירות צולבות נמצאו מהימנות, ועדויותיהן מחזקות זו את זו. בית משפט קמא ציין כי המעשים נעשו "בסיטואציות שונות אבל דומות (אירוחן בביתו, היותו בביתו). אמרות דומות אותן אמר להן ומעשים דומים שבוצעו בגופן (ברמות שונות של חומרה)", ולעיל הובאו רק חלק מהדוגמאות לדימיון בין המעשים. המתלוננות העידו כי המערער נהג לקחת אותן לבילוי במסעדה פלונית, וכדברי הודיה: "שזה בעצם היה בילוי דוד אחייניות. כזה ערב איכות. היום, בדיעבד, מסתבר שכנראה זה היה סוג של פיצוי. של אתם עושות לי טוב, אני עושה לכם טוב". בדומה מספרת מיטל: "היום בדיעבד זה סוג של פיצוי ככה שזה יישאר הסוד שלנו, תמיד זה היה הסוד שלי ושליך, זה הסוד שלנו, זה היה המשפטים שככה לשמור על מה שקורה בינינו [...] באמת היום שאני מסתכלת לזה אחורה, אז פשוט כול הבנות שהיו חלק מהסיפור, אלה היו הבנות שעולות בעצם לאכול [...]. זה היה הנקודה". ודורית מספרת: "הוא היה לוקח אותנו בימי חמישי ובמוצאי שבת בדרך כלל ל [...]". על אותה מסעדה אליה נהג לקחת את המתלוננות סיפרה גם רחל: "בדרך כלל זה היה אני הוא ו[הודיה]. לפעמים גם [מיטל]".

המערער הכחיש זאת באמרו "חד וחלק לא היה ולא נברא", אך בית המשפט לא נתן אמון בדבריו, מה גם שגרסת המתלוננות נתמכה בעדות נוספת (עמ' 316 לפרוטוקול).

61. המערער פתח את עיקרי הטענות מטעמו בטענה כי בית המשפט קמא שגה בכך "שנתן לכמות להכריע את האיכות". אני דוחה את הטענה מכל וכל. הראיות שהוצגו לחובתו של המערער הן רבות ואיכותיות. בית המשפט קמא נתן אמון בדבריהן של שבע המתלוננות, ולא בכדי. תוכן העדויות מצטלב באופן שמחזק את דבריהן, ולכך הצטרפו עדויות תומכות וראיות נוספות, אשר מוכיחות את אשמתו של המערער. לאחר שבחנתי את חומר הראיות לאור הטענות הרבות שנכללו בערעור, אני סבור כי הרשעתו של המערער מבוססת היטב ואין מקום להתערב בקביעותיה של הערכאה הקודמת.

הערעור על גזר הדין

59. כאמור, במסגרת גזר הדין, הדגיש בית המשפט קמא את חומרת הפגיעה של המערער במתלוננות, תוך ניצול מעמדו המשפחתי שמכוחו המתלוננות נשאו אליו "עיניים מעריצות". הודגש כי מדובר במסכת של מעשים מתוכננים שבוצעו בתקופה של כעשרים שנים, במהלכן פגע המערער בילדות, בזו אחר זו. הוטעם כי מדיניות הענישה היא מחמירה ומכוחה נסוגים גם שיקולים אישיים של העברייני. בית המשפט היה ער לכך שמשפחתו של המערער התפרקה ואין לו הרשעות קודמות, אך נוכח חומרת המעשים - בהם גם עבירות אינוס ומעשה סדום - והפגיעה הקשה והעמוקה במתלוננות, נגזרו על המערער 27 שנות מאסר לריצוי בפועל וכן שנת מאסר על תנאי. בנוסף חוייב המערער לפצות את המתלוננות: לדורית - 250,000 ₪; הודיה - 100,000 ₪; מיטל - 100,000 ₪; דליה - 100,000 ₪; נאוה - 200,000 ₪; אורנה - 90,000 ₪; רחל - 100,000 ₪.

60. בערעור נטען כי תקופת המאסר נקבעה מבלי שניתן משקל הולם לנסיבות המקלות: הפגיעה החמורה במערער ובמשפחתו כתוצאה מפרסום הפרשה ובמסגרת ההליך המשפטי; עונש מאסר ממושך יוסיף ויפגע בבני משפחתו הגרעינית; גילו של המערער כיום; חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות; תרומתו של המערער לחברה והעדר הרשעות קודמות. המערער ביקש הקלה בעונשו כדי שתישאר לו תקווה לסיים את חייו כאדם חופשי בחיק משפחתו. אשר לסכומי הפיצויים למתלוננות, נטען כי החיוב הכספי יפגע למעשה רק באשתו של המערער ובילדיו.

61. אין ספק כי על המערער הושת עונש חמור, אך העונש הולם את חומרת המעשים ואת היקפם החרגי. עסקינן בהרשעה בעשרות רבות של מעשים מגונים בשבע קטינות, רובן בנות משפחה. המערער אנס שתיים מהן, והורשע גם בעבירה של מעשה סדום ובנסיון למעשה סדום. חלק מהמעשים בוצעו באכזריות תוך שימוש בכוח פיזי.

אף שהמעשים לא תוארו כאן בפרוטרוט, אין להמעיט בחומרתם ויש להבהיר כי לא מדובר "רק" בחיכוכים או ליטופים. המערער כפה על אחת המתלוננות, כשהיתה בערך בת 12, לבצע בו מין אוראלי וגרם לה להקיא. מקרים של אונס תוארו על-ידיה כ"שתיים שלוש דקות כאלה של טירוף, שאי אפשר לעצור אותו ולבקש שאני אלחש לו מילים כמו שאני אוהבת אותו באוזן ושאי צריכה אותו ושיש לו זין גדול. ומילים כאלה, שאפילו קשה לחזור עליהם. אני זוכרת הכל. אני זוכרת [...] היה כואב לי. דרך אגב, היה לי כל הזמן דלקות בשתן. כל הזמן, אולי אפשר גם להביא תיעוד רפואי. מסמך רפואי. משאני ילדה. היה כואב לי אפילו המפשעות. היה לי קשה ללכת. אבל הייתי צריכה, שוב, לחזור הביתה ולהיכנס כאילו שום דבר לא קרה. אף אחד לא שם לב. מאוד קשה לי. הייתי ילדה מאוד עצובה. הייתי שומעת שירי דיכאון כל הזמן. סוגרת את הדלתות של החדר ולבד". אירוע טראומטי של מעשה סדום בקטינה גרם לה כאב איום, ולדברי המתלוננת "צרחתי. ובכיתי וצעקתי. והוא מיד, הוא נבהל מיד. הוא הזיז אותי מיד וביקש סליחה וכפרה וזה לא היה בכוונה. ואפילו לא הבנתי מה קרה". מתלוננת נוספת העידה: "הוא הכניס את האיבר מין שלו לאיבר שלי, כרגיל

שניסיתי להתחמק, הוא תפס אותי בידיים, צעקתי אז הוא תפס לי את הפה בכוח [...] אני בכיתי כל הלילה ולא ישנתי ולא הצליחו בקושי להעיר אותי לבית ספר [...] נכנסתי למקלחת, כאילו לשירותים לא התקלחתי. נגעלתי מעצמי, היה כבר אולי איזה שתיים עשרה אחת בלילה כבר מאוחר ואני צריכה לקום לבית ספר. ישבתי בשירותים קרוב לשעה ורבע, רק בכיתי, אני לא הצלחתי ללכת, לא הצלחתי לסגור רגליים, מרוב שכאב לי [...] אמרתי לו שכואב לי והוא אמר לי שאני אתרגל שזה בפעם הראשונה ובפעם השניה זה כואב. אחרי זה זה עובר ונהנים מזה. הוא אמר לי שהוא אוהב אותי. הוא אמר לי שאני אצעק שאני אגיד שכיף לי וזהו".

לענייננו ניתן להסתפק בציטוטים חלקיים אלה, ואינני רואה צורך להכביר מילים על הכיעור העמוק שהתגלה במעשיו של המערער ועל השפעותיהם ההרסניות על המתלוננות, משום שהדברים ברורים.

62. העונש שהושת על המערער הוא אכן כבד, אך איני סבור כי הוא חורג ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. בע"פ 5585/15 פלוני נ' מדינת ישראל (9.8.2016), נגזרו 25 שנות מאסר על אב שפגע מינית בשתי בנותיו באופן חמור ומתמשך; בע"פ 7004/09 פלוני נ' מדינת ישראל (17.7.2012) הוטלו 24 שנות מאסר על נאשם שהורשע בביצוע עבירות מין רבות (כולל אונס ומעשי סדום) בשתי בנותיו החורגות; בע"פ 8039/12 פלוני נ' מדינת ישראל (30.6.2014), הושתו 25 שנות מאסר על נאשם שהורשע, על יסוד הודאתו, באינסוף שתי בנותיו במשך שנים רבות וביצוע מעשים מגונים בבת נוספת; בע"פ 6602/13 פלוני נ' מדינת ישראל (11.5.2015) הורשע נאשם בעבירות מין חמורות שביצע בבתו החורגת במשך שנים, מאז שהייתה כבת שש. הנאשם הודה באופן מיידי והביע חרטה, ובית משפט זה העמיד את עונשו על 24 שנות מאסר. בדומה, עונשו של נאשם שהודה והורשע בהתעללות מינית בבתו "על בסיס יום-יומי לאורך שנים", הועמד על 26 שנות מאסר (ע"פ 7951/12 פלוני נ' מדינת ישראל (7.4.2014)). בע"פ 2336/15 פלוני נ' מדינת ישראל (10.1.2017) (להלן: ע"פ 2336/15) הורשע נאשם בן 70 במאות עבירות מין, שכללו, בין היתר, תקיפות מיניות, מעשים מגונים, מעשי אינסוף ומעשי סדום, וניסיונות לכל אלה, בשלוש מבנותיו עת היו קטינות", הושתו עליו 20 שנות מאסר, והערער על גזר הדין נדחה.

63. טענותיו של המערער לעניין תקופת המאסר מתמצות בהדגשת נסיבותיו האישיות, אך לא מצאתי בהן נימוק מספק להקלה בעונש. מלאכת הענישה היא תמיד אינדיבידואלית, אך כפי שנאמר פעמים רבות, "במקרים שעניינם בעבירות מין קשות כנגד קטינים, נסוגות הנסיבות האישיות מפני חומרת המעשים", והדברים נאמרו גם במקרים שבהם הנסיבות האישיות קשות בהרבה מהמקרה הנוכחי (ע"פ 433/13 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 49 (2.6.2014); ע"פ 1523/05 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 70 (2.3.2006); ע"פ 2336/15). בנוסף, העובדה שהמערער ביצע את העבירות במשך תקופה ארוכה, מפחיתה מאד את המשקל שיש לייחס לגילו ולהעדר הרשעות קודמות (ע"פ 6577/10 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 63 (28.11.2013)). גם חלוף הזמן מאז ביצוע חלק מהעבירות, אינו מהווה שיקול להקלה משמעותית, שכן העיכוב בהגשת כתב האישום נבע באופן ישיר ממאפייני העבירות ומהקשיים שעמדו בפני המתלוננות (ע"פ 4327/12 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 36 (5.6.2013)). המערער לא לקח אחריות על מעשיו ולא הביע חרטה באזני המתלוננות, ואינני מוצא מקום לרכך את מידת הדין ולהקל בעונשו.

64. לא מצאתי עילה להפחתה מסכומי הפיצויים שנפסקו לטובת המתלוננות. בהקשר זה נאמר לאחרונה כי תכלית הפיצוי היא "סיוע לקורבנות העבירה והקלה, ולו במעט, על מסלול שיקומם" (ע"פ 489/18 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 10 (9.12.2018)) והפיצוי הוא גם על הכאב והסבל שהיו מנת חלקם (ע"פ 5518/17, בפסקה 18)). איני נזקק לפרט את הנזקים שנגרמו לכל אחת מהמתלוננות, כדי להבהיר כי הסכומים שנפסקו לטובתן אינם מופרזים. חלק מהנזקים אף החריפו במשך ההליך המשפטי נגד המערער, וכפי שהתבטאה בפנינו אחת המתלוננות:

"מאז שהתפוצצה הפרשה כושר העבודה שלי ירד. 65% אי כושר. היום אני בבית בניסיון לשקם את עצמי. פיברומיאליגיה קשה, מטופלת ע"י פסיכולוגית פעמיים בשבוע במרכז לעבירות מין [...] שום דבר באמת לא עוזר להתמודד [...] כולנו זוכרות את אותה חוויה קשה ועצומה [...] הוא לא נשא בשום אחריות. לא התנצל, לא לקח שום אחריות שהיא, לא שילם את הפיצוי שבית המשפט פסק באופן מידי בתוך חודשיים. עברו שנתיים מאז. גם אם הוא ישלם מיליונים זה לא יקל על הנזק שקרה לבנות ועל הקושי שאנו מתמודדות עם הפוסט טראומה".

אפילוג וסוף דבר

65. המקרה שלפנינו מדגים בפעם המי-יודע-כמה, מאפיינים רבים של עבירות מין: נפגעות שכובשות את עדותן שנים רבות בשל מגוון של סיבות כמו פחד ולחץ משפחתי-סביבתי, הרצון שלא לסבך את המשפחה ולא לפגוע בכבוד המשפחה, לצד תחושות של אשמה, קלון, בושה, מבוכה, עלבון, וגם אי הבנה של משמעות המעשים שנעשו בהן; הרצון להדחיק ולשמור בסוד את שאירע להן לצד הרצון "להוציא" את הדברים; הנטייה למזער את האירועים לצד חשיפה הדרגתית; התחושות הסותרות כלפי המערער, שהוא הדוד האהוב ובעל המעמד במשפחה; מעשים שנעשים בקרבתם ו"מתחת לאף" של בני המשפחה. בתיקים מעין אלה, אין "אשם תורם". האשם נחלק באופן חד וברור - מאה אחוז על הפוגע, אפס אחוז על הנפגעת. הורה, אח, גיס, סבא, דוד, בן-דוד, שכן, חבר המשפחה - יהיה הפוגע אשר יהיה, זה תמיד "לא כוחות" מול ילדה/נערה.

66. המשיבה הוכיחה היטב כי המערער פגע מינית בשבע ילדות באופן חמור ומתמשך. בנסיבות העניין כף החובה גוברת ולא מותירה ספק סביר באשמתו של המערער או מקום להקל בעונשו. לפיכך אציע לחבריי לדחות את הערעור על הכרעת הדין ועל גזר הדין.

ש ו פ ט

השופט ג' קרא:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ע' גרוסקופף:

אני מסכים לפסק דינו המעמיק, המפורט והנוקב של חברי, השופט יצחק עמית. מעשיו של המערער מזעזעים כל מי שנפש אנוש בריאה בקרבו בשל חומרת עבירות המין, ריבוי הקורבנות, גילן הצעיר, ניצול תמימותן, קירבתן וחירתן למערער, ועוצמת הפגיעה שנגרמה להן. מזעזע גם סירובו של המערער ליטול אחריות למעשיו אף לאחר שנחשפו, והתעקשותו על כך שקורבנותיו ישחזרו את המעשים שעשה בהן בעדותן בבית המשפט. אכן, זכותו של נאשם לעמוד על חפותו, אך חובתנו אנו לגמול לו כגמולו משהוכחה אשמתו מעבר לכל ספק סביר. בנסיבות אלה גזר הדין שנפסק למערער - 27 שנות מאסר בפועל ופיצוי הקורבנות בהיקף כולל של 940 אלף ₪ - הוא אומנם קשה וחריג, ואולם הוא הולם וראוי למידת מעשיו השפלים של המערער.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, ג' בשבט התשע"ט (9.1.2019).

שופט

שופט

שופט
